

Statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelse

Sisältö

1	Inledning	5
2	Utrikes- och säkerhetspolitikens grunder och mål	6
3	Omvärld präglad av kamp mellan stormakterna	7
3.1	Globala utmaningar och förändringsfenomen	7
3.2	Det regelbaserade internationella systemet.....	12
3.3	Utvecklingstrender i Finlands och Europas närområden	14
4	Mål och prioriteringar – stärkt säkerhet för Finland	20
4.1	Främjat utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete.....	21
4.1.1	Vi stärker Europeiska unionens funktionsförmåga och enighet.....	21
4.1.2	Vi betonar vårt speciella förhållande till Sverige och det nordiska samarbetet.....	24
4.1.3	Vi utvecklar Nato-partnerskapet	25
4.1.4	Vi vårdar våra bilaterala relationer	26
4.1.5	Vi ökar vår säkerhet med stark kriställighet	29
4.2	Starkt multilateralt samarbete	30
4.2.1	Vi stöttar det regelbaserade internationella systemet	30
4.2.2	Vi eftersträvar ett effektivare FN-system	32
4.2.3	Vi försvarar öppen och rättvis handel	32
4.2.4	Vi utnyttjar digitaliseringens möjligheter	33
4.2.5	Vi efterlyser vikten av arktiskt samarbete.....	34
4.3	Globalt ansvar.....	35
4.3.1	Vi lägger tonvikten på de mänskliga rättigheterna som grund för utrikes- och säkerhetspolitiken	35
4.3.2	Vi skapar säkerhet genom att stävja klimatförändringen.....	36
4.3.3	Vi arbetar för en starkare global hälsosäkerhet	37
4.3.4	Vi främjar hållbar utveckling inom utrikes- och säkerhetspolitiken.....	38
4.3.5	Vi reagerar övergripande på migrationen	39
4.4	Fredsbygge.....	40
4.4.1	Vi stärker vår kompetens för fredsmedling	40
4.4.2	Vi skapar stabilitet och bär ansvar genom krishantering	41
4.4.3	Vi bygger förutsägbarhet genom vapenkontroll och nedrustning	42

1 Inledning

Statsrådet lämnar en utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse till riksdagen. I redogörelsen fastställs utgångspunkterna för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik. Man gör en bedömning av Finlands omvärld och lägger fram de viktigaste målen och prioriteringarna för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik genom vilka statsrådet ska stärka Finlands säkerhet och välfärd. I enlighet med regeringsprogrammet ska redogörelsens omvärldsanalys också styra beredningen av försvarsredogörelsen.

Riksdagen ordnar den parlamentariska uppföljningen av den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen och ska ge ett ställningstagande om den. I beredningen av redogörelsen har de iakttagelser behandlats som riksdagen framförde i sitt ställningstagande till statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelse vid riksmötet 2016. Redogörelserna och riksdagens ställningstaganden fastställer Finlands utrikes- och säkerhetspolitik.

2 Utrikes- och säkerhetspolitikens grunder och mål

Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska grundlinjer är stabila och förutsägbara. De utgår från goda bilaterala relationer, samverkan och påverkan inom Europeiska unionen samt från multilateralt samarbete som stöder sig på det regelbaserade internationella systemet och på folkrätten.

Målet för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik är att stärka Finlands internationella ställning, trygga statens självständighet och territoriella integritet, stärka Finlands säkerhet och välfärd samt upprätthålla ett välfungerande samhälle. Ett viktigt mål för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik är att genom nationella åtgärder och internationellt samarbete förhindra uppkomsten av väpnade konflikter och situationer som äventyrar Finlands säkerhet eller samhällets funktionsförmåga eller att Finland hamnar i en militär konflikt. Om säkerheten i våra närområden eller på annat håll i Europa är hotad, kan Finland som medlem i EU inte hålla sig utanför.

Det centrala i Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska värdegrund är att all internationell verksamhet ska främja de mänskliga rättigheterna, rättsstatsprincipen, demokrati, fred, frihet, likvärdighet och jämställdhet. Finlands utrikes- och säkerhetspolitik är rättighetsbaserad, vilket betyder att konsekvenserna för de mänskliga rättigheterna bedöms i all utrikes- och säkerhetspolitisk verksamhet.

Genom sin utrikes- och säkerhetspolitik skapar Finland säkerhet, reagerar på globala utmaningar och agerar för en trygg och rättvis värld med ett brett perspektiv på säkerheten. Finland deltar i det internationella samarbetet för fred och mänskliga rättigheter samt för samhällsutveckling. Målet är en stabilare, mer förutsägbar och tryggare värld.

3 Omvärld präglad av kamp mellan stormakterna

Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska omvärld är stadd i kraftig förändring. De globala utmaningarna, såsom klimatförändringen och pandemier, påverkar vår omvärld som självständiga fenomen och stärker effekterna av redan tidigare identifierade utvecklingsförlopp. Relationerna mellan stormakterna har snabbt förändrats och det har försvårat samarbetet avsevärt i det regelbaserade internationella systemet och också bidragit till att säkerheten i Finlands och Europas närområden försämrats.

I relationerna mellan stormakterna finns det element av upptrappad konkurrens och upp-trappade motsättningar, men också av ömsesidigt beroende. Kinas snabba uppgång till global aktör har förändrat stormaktsdynamiken. Dess fokus ligger på tävlan mellan Förenta staterna och Kina om det globala ledarskapet, vilket påverkar relationerna mellan staterna globalt. De spända relationerna mellan Förenta staterna och Kina tvingar också andra stater och aktörer, såsom EU, att reflektera över sin position i den nya politiska, ekonomiska och ideologiska konkurrensen. Kina och Ryssland fortsätter att intensifiera sitt samarbete utifrån delade intressen.

De snabba förändringarna i den utrikes- och säkerhetspolitiska omvärlden, det allt större ömsesidiga beroendet mellan globala utvecklingstrender, fenomen och aktörer, utmaningarnas storleksordning och komplexa karaktär kräver stark förmåga av Finland att förstå omvärlden, att påverka den och förbereda sig på förändringar.

3.1 Globala utmaningar och förändringsfenomen

Medvetenheten om de problem som påverkar hela världen ökar. Ingen stat eller grupp av stater kan ensam lösa de stora globala utmaningarna. Det behövs globala lösningar som respekterar de mänskliga rättigheterna, gemensamt internationellt ansvar och ett starkt engagemang för att svara på utmaningarna. Det som är gemensamt för bland annat

klimatförändringen, migrationsfrågorna, befolkningsutvecklingen, hotet om terrorism och våldsamt radikaliserings samt frågor som gäller nya teknologier är deras omfattning och mångfasetterade karaktär. De globala problemen är sammanlänkade och har en koppling till krig och konflikter. De kan orsaka ojämlikhet, framkalla utsiktslöshet, öka skiljelinjerna och de populistiska rörelsernas attraktionskraft. Till de globala utmaningarna räknas också epidemier och pandemier.

Klimatförändringen, utarmningen av den biologiska mångfalden, förstöringen och fragmenteringen av livsmiljöer samt överförbrukningen av naturresurser hör till de största globala utmaningarna och det fastställs i allt större utsträckning vilket säkerhetsshot de utgör. Naturkatastrofer som förstärks av klimatförändringen, extrema väderfenomen och försämrad miljöstatus förvärrar ofta levnadsförhållandena och tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna för människor som redan tidigare är i utsatt ställning. Enligt den mellanstatliga klimatförändringspanelen IPCC innebär en uppvärmning som överskrider gränsen på 1,5 grader Celsius en avsevärd acceleration i utdöende arter, allt flera icke-livsdugliga områden och ett hot mot tillgången på vatten, matproduktionen och ett fungerande ekosystem. När livets grundförutsättningar rubbas för hundratals miljoner människor leder det av omständigheternas tvång till migration, ökad instabilitet och konflikter.

I stävandet av klimatförändringen accentueras skyndsamma åtgärder, men globalt har de inte varit tillräckliga. En av de viktigaste åtgärderna är att öka användningen av förnybar energi. Den minskade efterfrågan på fossila bränslen rubbar samtidigt maktbalansen, vilket kan leda till ekonomisk och politisk instabilitet. Förenta staternas utträde ur klimatavtalet från Paris har bidragit till att diskussionen om klimatförändringen är djupt splittrad.

Epidemier av smittsamma sjukdomar har under historiens lopp stundom utvecklats till pandemier som hotat hela världen. De snabba förbindelserna inom internationell handel och turism, urbaniseringen och förstöringen av naturmiljöer möjliggör spridning av smittsamma sjukdomar och orsakar på det sättet epidemier och pandemier. Klimatförändringen och dess följder påskyndar förstörelsen av naturmiljöer, och kan också skapa premisser för uppkomst och spridning av smittsamma sjukdomar.

Epidemier och pandemier kan utöver hälsoeffekter ha betydande konsekvenser för samhällenas stabilitet och hållbarhet och det understryker följaktligen vikten av samhällelig beredskap, god förvaltning, starka institutioner och på dem baserad basservice. Försörjningsberedskapen och livsmedelstryggheten har också en viktig roll. Restriktioner och undantagstillstånd för att förhindra sjukdomsspridning kan för auktoritära aktörer öppna möjligheter till missbruk som i sin tur kan leda till kränkningar av de mänskliga rättigheterna, minskat handlingsutrymme för medierna samt sviktande demokrati och rättsstatsprincip, om man med dem som förevändning hindrar det civila samhällets verksamhet eller skjuter upp val.

Coronaviruspandemin har visat hur sårbar den gränsöverskridande rörligheten för människor och varor är. Den har på ett aldrig tidigare skådat sätt slagit till mot världsekonomin och finansmarknaden, där man söker balans mellan stabilitet och stödåtgärder. Pandemin har framhävt betydelsen av yttrandefrihet, öppet informationsflöde, vetenskap och internationellt samarbete för att svara på alla de globala utmaningarna. Under pandemin och med avseende på pandemins konsekvenser på lång sikt är de grupper av människor som redan tidigare är i en utsatt ställning mest illa ute. Under de senaste åren har det på vissa håll funnits en strävan efter att inskränka kvinnors och minoriteters rättigheter överlag, också i västerländska samhällen.

De på grund av globaliseringen förändrade maktpositionerna och den ekonomiska ojämlikheten har också bidragit till ett uppsving för utestängande nationalism och skapat grund för populistiska rörelser, av vilka en del också har tillägnat sig utestängande drag i sin verksamhet. Strävan att favorisera det nationella intresset betonas, tidvis också på bekostnad av det internationella samarbetet eller minoritetsgruppers rättigheter. Allt emellanåt tar man till den nationella suveräniteten som orsak för att lösgöra sig från internationella åtaganden och regler. God förvaltning, förtroende för myndigheterna och allmänhetens positiva erfarenheter av möjligheterna att påverka är hållbara lösningar för att dämpa en utvecklingstrend där den tilltagande ojämlikheten inom och mellan samhällen fördjupar skiljelinjerna och försvagar förutsättningarna för ekonomisk och samhällslig utveckling.

I global skala är migrationen ett betydande och mångfasetterat fenomen som innefattar frågor kring individers och samhällets välfärd och säkerhet. En stor del av migrationen är reglerad och förutsägbar och kan ha en positiv inverkan på utgångs- och mottagarländernas situation och utveckling. Invandring av kunnig arbetskraft kan till exempel bidra till att upprätthålla försörjningskvoten i åldrande samhällen.

En del av migrationen är flyktingskap som orsakas av omständigheter såsom utdragna konflikter, kränkningar av de mänskliga rättigheterna såsom förföljelse, eller av andra motsvarande orsaker. Även klimatförändringen börjar bli en betydande orsak till migration av omständigheternas tvång. Coronaviruspandemin har äventyrat flera års gynnsamma utveckling när det gäller att minska fattigdomen i världen. Det är möjligt att konsekvenserna av pandemin för andra bakomliggande orsaker till migrationen, såsom livsmedelstryggheten, försämrade ekonomiska möjligheter eller ökande ojämlikhet i samhället, ytterligare ökar migrationen. Antalet flyktingar i världen är redan nu större än någonsin, och de humanitära behoven ökar i snabb takt. Merparten av flyktingarna stannar nära utgångsorten.

Oreglerad migration kan orsaka instabilitet inom och mellan stater. Inställningen till olika former av migration skapar också samhällsliga skiljelinjer. Bristande integration av invandrare kan leda till utslagning och till och med till uppkomsten av skuggsamhällen i

samhällets utkanter, vilket som fenomen försvagar den inre säkerheten och sammanhållningen i samhället.

Vi vill påverka de bakomliggande orsakerna till migrationen i enlighet med målen i FN:s handlingsprogram för hållbar utveckling Agenda 2030, bland annat genom utvecklings-samarbete. EU:s medlemsstater strävar på många olika sätt efter att dämpa klimatförändringen, förbättra anpassningen till den och stödja en socialt rättvis övergång till klimatneutralitet. EU:s medlemsstater har både genom gemensamma och nationella åtgärder effektiviserat också övervakningen av de yttre gränserna och intensifierat samarbetet för att få bort människosmuggling och organiserad brottslighet.

Betydelsen av konfliktförebyggande, fredsbygge och fredsmedling accentueras, eftersom utdragna konflikter allttjämt hör till de största orsakerna till flyktingskap. Militär och civil krishantering har bidragit till fred och stabilitet och skapat en grund för demokrati, god förvaltning, rättsstatsutveckling och mänskliga rättigheter. Krishantering behövs dock fortfarande särskilt i Afrika. Krishanteringsuppgifterna antar allt mer varierande former och omvärlden blir allt mera svårhanterlig bland annat på grund av expansiva internationella terroriströrelser och de nya utmaningar terrorismbekämpningen ställs inför.

Hybridpåverkan har ökat och antagit nya former och har därför blivit ett allt större säkerhetshot. Inom hybridpåverkan strävar en stat eller någon annan extern aktör efter att samtidigt eller kontinuerligt, systematiskt och med olika metoder påverka objektets sårbarheter för att uppnå de egna målen. Det handlar om en bred palett av metoder som bland annat omfattar politiska, diplomatiska, ekonomiska och militära medel samt informations- och cyberpåverkan. Denna form av påverkan är skadlig och man försöker utöva den så att den kan bestridas.

Statliga aktörer anlitar i sin hybridpåverkan ofta utomstående aktörer, såsom extremistiska grupper och grupper av organiserad brottslighet. Också migration, flyktingar och hybridpåverkande länders medborgare i andra länder kan utnyttjas för hybridpåverkan. Påverkan kan också ske under förevändning av epidemier och pandemier. Valpåverkan och därmed sammanhängande destabilisering av de demokratiska strukturerna utgör ett allt större hybridhot. Den tekniska utvecklingen och den förändrade omvärlden, såsom olika plattformar för sociala medier, erbjuder nya påverkansmöjligheter. En avsiktlig förvrängning av den samhälleliga debatten och politiskt motiverad omtolkning av historien är vanligt förekommande i desinformations- och påverkanskampanjer. Även kritisk infrastruktur är föremål för hybridpåverkan.

Samarbetet för att förstå och förebygga hybridpåverkan och förbättra kriställigheten har utökats. Europeiska kompetenscentret för motverkande av hybridhot, som inrättats på initiativ av Finland och är belägen i Helsingfors, är ett viktigt samarbetsorgan som stöder EU,

Nato och deras medlemsländer i bekämpningen av hybridhot. Också en del företag inom sociala medier har vidtagit åtgärder för att förebygga hybridpåverkan.

I och med den tekniska utvecklingen pågår det en stor omvälvning som berör så gott som alla delområden i samhället. Tekniken erbjuder nya verktyg och ökar möjligheterna att effektivisera informationsutbytet och växelverkan. Genom digitala lösningar kan man öka den globala säkerheten, välfärden och hälsan. Disruptiva teknologier, såsom system för artificiell intelligens, används till exempel för kartläggning av hotbilder. Tack vare nya tekniska tillämpningar inom hälso- och sjukvården och utbildningen kan tjänster tillhandahållas allt mer jämnt och därigenom även de mänskliga rättigheterna bättre tillgodoses. Samtidigt blir det allt viktigare med en bred förståelse för säkerhetshot, möjligheter till missbruk, människorättsfrågor, ekonomiska möjligheter och ömsesidiga beroenden som hänger samman med denna utveckling. Teknologin har också blivit en arena för tävlingen mellan stater.

Riskerna och hoten har ökat i anknytning till kommunikationsnätens säkerhet och till sådan sårbar infrastruktur som är kritisk med tanke på samhällsfunktionerna. Samhällen och ekonomier bygger i allt högre grad på den nya generationens kommunikationsnät, såsom 5G. De förenar föremål och system, såsom energinät och annan kritisk infrastruktur. Dataskyddsfrågornas betydelse accentueras. Samhällen som elektrifieras och nätverkar blir effektivare, men samtidigt kan sårbarheterna i näten möjliggöra skadlig verksamhet. Störningar eller fientlig verksamhet på nätet kan påverka förmedlingen av information, informationens integritet, hur väl trafiken fungerar och staters funktionsförmåga i krissituationer. I teknologirelaterade frågor börjar det också på ett helt nytt sätt koncentreras makt till kommersiella aktörer. Det förs en omfattande internationell debatt om nätsäkerheten och man söker lösningar för att hantera säkerhetsrisker och minska beroendet.

Den tekniska utvecklingen särskilt i samband med digitalisering, artificiell intelligens, maskinautonomi, sensorteknik och nya operativa verksamhetsmiljöer påverkar också alla delområden inom försvaret. Den ställer ökande krav och skapar nya möjligheter att utveckla försvarsförmågan, såsom att stödja beslutsfattandet med hjälp av mer detaljerad och snabbare tillgänglig information. Tonvikten ligger på ny teknologi, och då särskilt amerikansk kompetens, i utvecklingen av militära förmågor. Bedömningen av möjligheterna och hoten med ny teknologi med tanke på den övergripande säkerheten kräver kontinuerlig framförhållning och beredskap.

3.2 Det regelbaserade internationella systemet

Det regelbaserade internationella systemet bygger en grund för att svara på globala utmaningar och fastställer regler för umgänget. Det stärker samarbetet, det gemensamma ansvarstagandet och de mänskliga rättigheterna samt ökar säkerheten, stabiliteten och välfärden. Systemet står dock under ett allt större tryck. Traditionellt har stormakterna haft ett betydande ansvar för att upprätthålla systemet. Stormakternas olika mål, till konkurrens tillspetsade agerande och avsiktliga destabilisering av systemet har gjort samarbetet svårare och systemet svagare de senaste åren. I likhet med Finland är allt fler stater oroade över det regelbaserade internationella systemets tillstånd.

Det regelbaserade internationella systemet är baserat på de universella värdena i Förenta nationernas (FN) stadga. De normer och institutioner som byggts upp huvudsakligen efter andra världskriget utgör ramen för det internationella samarbetet. FN:s stadga och de multilaterala fördrag som har utarbetats inom FN reglerar bland annat användningen av maktmedel och hanteringen av dess instrument, tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen samt främjandet av den ekonomiska och sociala utvecklingen och tillhandahåller metoder för hanteringen av miljörisker. Europeiska unionens lagstiftning har särskild betydelse för Finland på grund av normernas omfattande karaktär och principen om unionsrättens företräde. Viktiga europeiska normer är också Europarådets fördrag och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa OSSE:s instrument om säkerhet och samarbete i Europa.

Stormakternas olika mål och konkurrensen mellan dem har försvårat samarbetet. Det ekonomiskt och militärt allt starkare Kina strävar efter att ändra det gemensamt antagna regelbaserade internationella systemet inifrån så att det motsvarar landets eget synsätt. Förenta staterna har fortsatt som mål att vara en ledande stormakt, men gör en mer selektiv bedömning av fördelarna med multilateralt samarbete och har dragit sig tillbaka från flera internationella åtaganden. Ryssland har rubbat säkerheten genom åtgärder som strider mot folkrätten och genom att tillgripa militära maktmedel.

Utöver stormakterna finns det många andra aktörer som utmanar det regelbaserade internationella systemets styrka. I takt med den utestängande nationalismens och populismens frammarsch ifrågasätts etablerad praxis och fördelarna med globalt ömsesidigt beroende allt oftare, och dessutom uppmärksammas den ojämna fördelningen av nyttan. Extremistiska grupper rubbar säkerheten bland annat genom våldsdåd och nätttrakasserier och genom att sprida falska nyheter. De mänskliga rättigheternas universalitet och alla befolkningsgruppers likvärdighet ifrågasätts allt mer. I auktoritära samhällen begränsas det civila samhällets och mediernas spelrum med tvång.

Svårigheterna i samarbetet mellan de permanenta medlemmarna i FN:s säkerhetsråd har försvagat hela FN-systemet som man trots strävanden inte har lyckats reformera i enlighet med dagens krav. Å andra sidan kan man se initiativ för att förbättra samarbetet mellan de permanenta medlemmarna och under de senaste åren har man också lyckats stärka den internationella normgrunden. Agenda 2030 och klimatavtalet från Paris är betydelsefulla resultat. Människorättskonventionerna har blivit allt mer omfattande både innehållsmässigt och geografiskt. FN:s råd för mänskliga rättigheter har trots det tryck rådet utsatts för lyckats fästa uppmärksamhet vid många människorättsproblem, även om effektiviteten beror på respektive sammansättning i rådet.

I folkrätten ligger fokus på att försvara konventionerna och det som åstadkommits. Vissa länder strävar efter att frånga konventionerna eller underlåta att uppfylla sina internationella förpliktelser. Stater respekterar inte alltid de internationella domstolarnas avgöranden. Det händer att man försvagar domstolarnas verksamhetsbetingelser med hänsyn till nationella utgångspunkter och också att de utsätts för yttre påtryckningar. I stället för på nya multilaterala fördrag koncentrerar man sig på att utveckla folkrätten genom att tolka den och förtydliga den. Samförstånd om ny reglering har under den senaste tiden ofta skrivits in i olika instrument av deklaratörskaraktär. Utmaningarna i arbetet mot strafffrihet och i genomförandet av straffrättsligt ansvar accentueras i konflikter där de allra allvarligaste internationella brotten begås, såsom krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten och folkmord.

Inom vapenkontrollen försvagar upprepade fördragsbrott, utträden ur fördrag och stormakternas selektiva engagemang fördragssystemet, och motsättningarna mellan Förenta staterna, Kina och Ryssland försvårar samarbetet i internationella forum. Inom kärnvapenkontrollen har de bilaterala fördragen mellan Förenta staterna och Ryssland varit centrala för säkerheten i Europa. Det finns inga tecken på tillkomsten av något nytt multilateralt fördrag när de bilaterala fördragen eventuellt upphör, vilket ökar osäkerheten inom vapenkontrollsektorn och också i övrigt. Utan begränsande fördrag kommer Kinas förmågor att utvecklas snabbt.

Ny teknologi och föränderliga verksamhetsbetingelser, inbegripet cybermiljön och rymdens växande betydelse för säkerheten, samt överlappningen av de konventionella vapensystemen och kärnvapensystemen, rubbar den strategiska balansen och ställer nya krav på vapenkontrollfördragen, den nationella lagstiftningen och beredskapen. Diskussionen om biologiska hot och beredskapen inför sådana går vidare. Förhindrandet av spridning av kärnvapen och bekämpningen av kärnterrorism står trots allt kvar som förenande faktorer mellan stormakterna. Det sker ett konstruktivt samarbete också inom ramen för praktiska initiativ.

Inom ramen för Världshandelsorganisationen WTO har man undanröjt handelshinder och stärkt det internationella handelssystemet. WTO och dess tvistlösningssystem befinner sig dock i ett svårt läge. Tävlingen mellan stormakterna i form av handelskrig rubbar strukturerna. Protektionismen ökar. Osäkerheten i den internationella ekonomin ökar och förtroendet för det internationella finanssystemets stabilitet är satt på prov. En del stater använder i allt högre grad kreditgivning, investeringar, ekonomiska sanktioner och handelspolitiska åtgärder för att påverka politiken, och handelspolitiken har i det avseendet också blivit ett redskap i den säkerhetspolitiska metodarsenalen. WTO:s arbete präglas också av spänningen mellan utvecklingsländerna och industriländerna. Bilateral och multilateral fördrag gör det möjligt att gå vidare med liberaliseringen av handeln med de parter som är beredda att göra det. EU:s handelsavtal har för sin del bidragit till att främja en regelbaserad internationell handel.

I likhet med Finland är många stater och aktörer oroad över det regelbaserade internationella systemets tillstånd, och det har utarbetats konkreta initiativ och program till stöd för systemet. Det regelbaserade internationella systemet har fått stöd inte endast inom FN-systemet, utan också inom de europeiska och euroatlantiska strukturerna. Centrala strukturer är EU som djupt integrerad union och övergripande säkerhetspolitisk aktör, Nato som ansvarig aktör avseende medlemsstaternas gemensamma försvar och OSSE som geografiskt omfattande organisation för samarbetsbaserad säkerhet. Europarådet har en central roll när det gäller att främja mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen i Europa.

3.3 Utvecklingstrender i Finlands och Europas närområden

Säkerhetsläget i Finlands och Europas närområden är instabilt och svårt att förutse. Stormakternas ökade inbördes konkurrens och deras allt mindre engagemang för det regelbaserade internationella systemet och för folkrätten har ökat de internationella spänningarna. Spänningarna ökar också i Finlands närområden, vilket bland annat är en följd av att fördragsystemet för vapenkontroll har försvagats, påverkansmetoderna utvecklats och blivit mångsidigare samt cybermiljön fått större betydelse. Finlands säkerhetsomgivning har blivit mer instabil och den förändringen bedöms bli långvarig.

Ur stormaktsperspektiv ligger Finland i ett strategiskt viktigt område där förändringar i det internationella säkerhetsläget direkt återspeglas. Säkerheten i Nordeuropa är i allt högre grad en helhet där förändringar i säkerhetsläget i Östersjöområdet, Finlands arktiska närområden och Nordatlanten är nära sammankopplade. Utvecklingen är fortsatt instabil också i det europeiska grannskapet.

Europeiska unionen är ett lyckat fredsprojekt, en unik ekonomisk och politisk union samt en betydande global ekonomisk aktör. EU:s grundläggande värden består av respekt för människovärdet och de mänskliga rättigheterna, frihet, demokrati, jämlikhet och rättsstaten. EU försvarar dessa värden och främjar freden samt iakttagande och utveckling av folkrätten. Utifrån de gemensamt överenskomna värdena och målen och för att driva sina intressen utvecklar EU en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik och ett försvarssamarbete. Unionen strävar efter att i sina externa relationer bättre utnyttja sin ekonomiska styrka för att uppfylla sin potential som politisk aktör.

EU har varit enad i utmanande frågor, som Storbritanniens utträdesprocess, och har också konsekvent hållit fast vid sanktionerna mot Ryssland. Efter den inledande fasen av coronaviruspandemin har medlemsstaterna samordnat sina insatser och visat solidaritet med varandra. EU har vidtagit omfattande åtgärder för att hantera följderna av pandemin och härvidlag också stöttat tredjeländer. Pandemin är igen ett exempel på kriser som EU ställs inför och som i bästa fall kan stärka EU både internt och externt. Dessutom ger krisen EU en möjlighet att visa ledarskap, vilket man förväntar sig också i många andra globala frågor.

I vissa frågor har det blivit svårare att nå en samsyn mellan medlemsstaterna. De har olika åsikter om bland annat i vilken riktning EU ska utvecklas, migrationsfrågor, människorättsfrågor och åtgärder i Mellanöstern. Inom unionen finns det brister i iakttagandet av EU:s grundläggande värden, såsom rättsstatsprincipen. Storbritanniens utträde ur EU påverkar unionen som internationell aktör. Stormakterna utmanar unionens enighet. Alla dessa utvecklingstrender återspeglas i EU:s globala inflytande.

Många medlemsstater efterlyser enhetligare och effektivare åtgärder från EU:s sida. Europeiska kommissionen svarar med att betona en geopolitisk syn, alltså genom att mera målmedvetet främja EU:s intressen och värden på global nivå, tillsammans med våra partner i EU och i förhållande till dess konkurrenter. Strävan är att sköta de externa relationerna mera övergripande och strategiskt. En effektivisering av EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik diskuteras utifrån flera initiativ. Det har bland annat föreslagits att beslut ska fattas med kvalificerad majoritet i större utsträckning inom vissa områden av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, såsom i människorättspolitiken och i sanktionsbeslut.

EU fortsätter utveckla säkerhets- och försvarspolitik och intensiviera försvarssamarbetet på ett sätt som stärker de förmågor som medlemsstaterna har till sitt förfogande. Medlemsstaterna utvecklar försvaret genom nationella åtgärder och det permanenta strukturella samarbetet samt genom att bland annat främja den militära rörligheten. Med hjälp av den europeiska försvarsfonden utvecklas EU:s försvarssamarbete. Samarbetet mellan EU och Nato ökar säkerheten i Europa och det fördjupas till exempel i frågor som gäller hybridpåverkan och militär rörlighet. Säkerheten i Europa stärks också genom samarbete i mindre grupperingar.

EU:s utvidgningspolitik främjar fred, välfärd, säkerhet och stabilitet i Europa och EU har förbundet sig till ett medlemskapsperspektiv för länderna på västra Balkan. Natos utvidgning till västra Balkan har redan bidragit till ökad stabilitet och utveckling i detta område där också Ryssland, Kina och Turkiet under de senaste åren har stärkt sitt inflytande. Utvecklingen i relationerna mellan Serbien och Kosovo har en stor betydelse för regionens stabilitet. Samförståndet i frågan om namnet på Nordmakedonien visar att även svåra frågor kan lösas med målet om ett närmande till EU som incitament.

Turkiet har som medlem i Nato, OSSE och Europarådet en nära koppling till säkerheten i Europa. Samarbetet med Turkiet sker i olika sammansättningar. Under senare år har Turkiet emellertid antagit en mera auktoritär karaktär och fortsatt att fjärma sig från europeiska värden. Turkiets inre utveckling, utrikes- och säkerhetspolitiska agerande och regionala stormaktssträvanden väcker oro eftersom de har inverkan på säkerheten i Europa och i närområdena.

De östliga partnerländernas och Centralasiens strategiska betydelse för EU har ökat. Det ömsesidiga beroendet ökas också av energirutterna och arbetskraftens rörlighet. I länderna i fråga stöttar EU reformer och stärkt samhällelig kriställighet, stabilitet och demokrati. Ryssland har traditionellt haft en stark roll i dessa länder genom politiskt och ekonomiskt samarbete. Kina har stärkt sin ställning särskilt i Centralasien under senare år.

Mellan Finland och Sverige har det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet samt försvarssamarbetet fördjupats utan på förhand ställda restriktioner. Med Sverige bedriver vi ett intensivt och omfattande samarbete som täcker alla delområden i samhället, och Sverige har alltså en stark ställning som Finlands närmaste bilaterala partner. Gemensamt för länderna är också att ingendera hör till någon militär allians.

Också med Norge utvecklas de bilaterala relationerna och likaledes är samarbetet mellan alla nordiska länder intensivt. I det säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet betonas frågor som gäller säkerheten i Östersjöregionen och i allt högre grad också i de arktiska närområdena. Med de baltiska länderna handlar samarbetet särskilt om frågor som gäller säkerheten i Östersjön.

Åland har en etablerad folkrättslig ställning, vilket inte hindrar Finland från att intensivt sitta militära samarbete med olika aktörer.

I centrum för Natos verksamhet står återigen den grundläggande uppgiften om kollektivt försvar, vilket syns i att försvaret och avskräckningsförmågan stärks. Diskussionen om den transatlantiska bördefördelningen fortsätter. Natos och Förenta staternas ökade verksamhet och närvaro i de baltiska länderna och i Polen har ökat stabiliteten i Östersjöregionen. Förenta staternas engagemang i det europeiska försvaret är av vikt för hela Europas säkerhet. Samarbetet mellan EU och Förenta staterna fortsätter på bred front.

Graden av engagemang i det multilaterala samarbetet hos Förenta staternas respektive administration återspeglas också i det transatlantiska samarbetet. De politiska motsättningarna har under senare år tillspetsats i Förenta staterna och det verkar som om polariseringen av det politiska fältet kommer att fortgå. Förenta staternas fokus är främst fäst på utmaningarna i hemlandet. I utrikespolitiken läggs det allt starkare betoning på att värna om det nationella intresset och ta avstånd från det internationella samarbetet.

Ryssland har försämrat säkerheten i våra närområden och i Europa genom att olagligt annektera Krim och upprätthålla den konflikt som landet inlett i östra Ukraina. Rysslands agerande bland annat i Georgien, Ukraina och Syrien visar att landets tröskel för att ta till militära maktmedel har blivit lägre. På grund av Rysslands åtgärder har det säkerhetspolitiska läget skärpts och relationerna mellan EU och Ryssland försämrats. Rysslands mål är alltså en europeisk säkerhetsstruktur som bygger på intressesfärer.

Den inre utvecklingen i Ryssland har gått mot en situation med allt starkare kontroll från statsmaktens sida. Demokratin försvagas genom ändringar i lagstiftningen. Det civila samhällets och de fria mediernas verksamhetsmöjligheter inskränks. De regionala skillnaderna inom landet ökar och den ekonomiska utvecklingen är långsam i avsaknad av strukturella reformer. Även om Ryssland inte har samma ekonomiska resurser som Förenta staterna eller Kina, söker också Ryssland erkännande som stormakt och använder avsevärda resurser på militär upprustning och yttre påverkan.

Effekterna av Rysslands maktpolitik återspeglas i Östersjöregionen, där den negativa spiral Ryssland gett upphov till ökar spänningarna och de militära aktiviteterna. Regionens militärstrategiska betydelse har ökat, och vapensystem av allt mer avancerad teknisk förmåga placeras i Finlands närområden. Ryssland höjer sina truppers beredskap och förbättrar sin förmåga att snabbt koncentrera ytterligare styrkor till regionen. Staterna i Östersjöregionen fortsätter öka sina försvarsutgifter, förbättra sin beredskap och intensifiera sitt försvarssamarbete.

Temperaturen i Arktis stiger snabbare än medeltalet för hela jorden. Den därpå följande smältningen av havets istäcke och frestelsen att exploatera regionen på ett ohållbart sätt utgör en enorm risk för den biologiska mångfalden i området. Den gör det också möjligt att exploatera den arktiska regionen på ett nytt sätt, vilket för sin del har lett till att regionens strategiska betydelse och spänningarna i regionen ökar. Internationella politiska och militära spänningar i andra delar av världen återspeglas också i den arktiska regionen. Stormakternas, däribland Kinas, intresse för regionen har ökat, och den militära verksamheten och de geopolitiska och ekonomiska intressena i regionen har ökat. Inom de regionala samarbetsstrukturerna bedrivs det ett konstruktivt samarbete kring bland annat klimat- och miljöfrågor.

Mellanöstern och Gulfregionen står fortsatt i centrum för den internationella politiken. Regionen är föremål för stormaktspolitik med konkurrerande regionala aktörer. Inbördes stridigheter mellan länder i regionen som konkurrerar om en ledande ställning, maktkoncentration till auktoritära regimer och stormakternas divergerande intressen gör det svårt att ta fram regionala säkerhetsarrangemang. Av de svåra spänningarna i regionen är dock endast en del öppna konflikter mellan stater, medan parterna i de övriga är olika proxyaktörer och terroristorganisationer. Kampen mot Isis har i hög grad förenat det internationella samfundet. Israel och vissa arabländer har stärkt sitt samarbete genom fördrag som normaliserar deras inbördes relationer.

Förenta staternas roll i regionen har blivit svårare att förutse och till en del reducerats något, vilket andra aktörer såsom Ryssland, Turkiet och också Kina utnyttjar. Motsatsförhållandet mellan Förenta staterna och Iran och Irans eget agerande återspeglas i stabiliteten i hela regionen, också i Irak. Det är viktigt att Iran fortsatt håller fast vid sina internationella åtaganden. Följderna av klimatförändringen påverkar utvecklingen i regionen allt mer.

Det instabila läget kring Persiska viken kan få globala följder som inbegriper en risk för spridning av massförstörelsevapen. Konflikten i Syrien har orsakat en av världens största humanitära kriser och den största flyktingkrisen i vår tid. Ingen lösning på konflikten mellan Israel och Palestina har fått till stånd och fredsprocessen är på tillbakagång. Parternas mycket olika utgångspunkter ger försöken att lösa frågan en asymmetrisk referensram.

Särskilt de rika staterna i regionen har kommit till insikt om behovet att diversifiera näringsstrukturen och ge ungdomarna nya framtidsutsikter. Ländernas intresse för olika partnerskap ökar. Utvecklingen i Mellanöstern och Gulfregionen inverkar också direkt på säkerheten och ekonomin i Europa.

Den afrikanska kontinentens och de afrikanska staternas strategiska och handelsekonomiska betydelse har ökat. Afrikanska unionen har blivit starkare som internationell aktör och partner. Afrika har en stark ekonomisk tillväxt och staterna har intensifierat sitt samarbete bland annat genom det afrikanska kontinentala frihandelsområdet.

Den ekonomiska välfärden och demokratiutvecklingen har dock framskridit ojämnt. Coronaviruspandemin får den ekonomiska utvecklingen i Afrika att avta och den räcker inte till för att svara mot den snabba befolkningstillväxtens behov. Pandemin kan också försvåra verkställandet av Agenda 2030, orsaka instabilitet, försvaga demokratiutvecklingen och höja behovet av humanitärt bistånd till en rekordhög nivå. Problemen med tillträde till utbildning och till arbetslivet samt inom hälso- och sjukvården kan öka utsiktslösheten i synnerhet bland de unga, öka staternas instabilitet och skapa grogrund för våldsam extremism och terrorism. Detta kom starkt till synes redan före coronaviruspandemin

bland annat i Sahelregionen, där inte endast al-Qaida utan också Isis har fått fotfäste och där bägge har utvidgat sitt aktionsområde.

Av stormakterna har Kina, och inom ramen för sina egna resurser också Ryssland, intensifierat samarbetet med de afrikanska länderna. Kina använder sig av ekonomisk styrka i Afrika och har på det sättet skapat beroendeförhållanden. Konkurrensen om inflytande och resurser mellan stormakterna och de regionala aktörerna, såsom länderna kring Persiska viken och Turkiet, ökar instabiliteten. Även Indien har ökat sin ekonomiska aktivitet på kontinenten.

Den afrikanska kontinenten har blivit en mer integrerad del av EU:s närområde, men EU:s ställning som Afrikas största handels-, investerings- och utvecklingspartner är inte självklar. EU fortsätter bredda sina relationer och stärka sina partnerskap med länderna i Afrika, och flera EU-länder har ökat sin närvaro på kontinenten. EU har redan länge konsekvent strävat efter att främja stabilitet och utveckling i Afrika bland annat genom krishanteringsinsatser och utvecklingssamarbete samt genom att stödja uppbyggnaden av kapacitet för krishantering och konfliktförebyggande. Säkerheten i Afrika hänger också samman med säkerheten i Finland när konsekvenserna av till exempel Libyens politiska instabilitet och den på grund av allt flera aktörer förvärrade konflikten samt situationen i Sahelregionen och i Afrikas horn återspeglas också i Europa.

4 Mål och prioriteringar – stärkt säkerhet för Finland

I Finlands utrikes- och säkerhetspolitik är det centralt att stärka säkerheten i Finland, i våra närområden, i Europa och i världen. Alla dessa nivåer är viktiga och länkade till varandra. Säkerheten stärks genom nationella åtgärder och internationellt samarbete. Betydelsen av samarbete och gemensamt ansvarstagande blir allt viktigare i takt med att de globala utmaningarna ökar.

Nyckelfaktorer för Finlands säkerhet är samhällets kriställighet, inklusive försörjningsberedskap, stark nationell försvarsförmåga, en enhetlig och handlingskraftig Europeisk union och ett tätt internationellt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete. Genom ett omfattande samarbete mellan olika sektorer och aktörer i samhället upprätthålls kriställigheten, stärks myndigheternas beredskap och skapas en förebyggande tröskel mot påverkan utifrån mot det finländska samhället.

Finland granskar säkerheten ur ett brett perspektiv där man utöver militära hot, konkurrensen mellan stormakterna och hybridpåverkan också beaktar effekterna på säkerheten av de globala utmaningar som nu är i sikte, såsom klimatförändringen, hot mot hälsan, kränkningar av de mänskliga rättigheterna, migrationen, ekonomiska kriser, ökad ojämlikhet, terrorism och internationell brottslighet. Kännetecknande för många globala fenomen som påverkar säkerheten är att de är mera sammanflätade än tidigare.

Finland hör inte till någon militär allians och upprätthåller en stark och trovärdig nationell försvarsförmåga. Genom att upprätthålla försvarsförmågan förebyggs användning av militära maktmedel mot Finland, uppvisas beredskap att svara på användning av, eller hot om, militära maktmedel samt förmåga att avvärja angrepp mot vårt land. Finland deltar i sådant internationellt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete som stärker den egna försvarsförmågan. Detta samarbete har under senare år blivit allt mera omfattande och allt djupare.

Utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete bedrivs i synnerhet med Sverige. Samarbetet också med de övriga nordiska länderna, samt med EU-länderna och Natoländerna, inklusive Förenta staterna och Storbritannien, är viktigt och förenligt med Finlands långvariga utrikes- och säkerhetspolitiska linje och baserar sig på Finlands egen politiska prövning. Det är centralt för Finlands säkerhet att Natos öppet-hus-politik (NATO's Open Door Policy) fortsätter, alltså att möjligheten till medlemskap förblir öppen för länder som uppfyller Natos kriterier. En fungerande grannrelation med Ryssland är viktigt för Finland.

Trots att det internationella läget har skärpts riktas inget omedelbart militärt hot mot Finland. Det är emellertid nödvändigt att bereda sig på att militära maktmedel eller hot om sådana kan komma att användas mot Finland. När det gäller nuläget i Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska omgivning och med perspektiv på dess potentiella utveckling varken kan eller vill Finland isolera sig.

Finland utövar aktiv stabiliseringspolitik för att förebygga militära hot och minska spänningarna. Finland iakttar de gemensamt överenskomna principerna för säkerheten i Europa som bygger på FN:s mål. Om Finland utsätts för ett väpnat angrepp, försvarar sig Finland i enlighet med FN:s stadga. Finland tillåter inte att dess territorium utnyttjas i fientligt syfte mot andra stater. Ett intensivt internationellt försvarssamarbete samt möjligheten att lämna och ta emot internationellt bistånd är även fortsättningsvis en viktig del av Finlands försvarsförmåga.

De externa ekonomiska relationerna och utvecklingspolitiken ingår i Finlands utrikes- och säkerhetspolitik. Klimatavtalet från Paris och Agenda 2030 som sätter målen för hållbar utveckling och andra centrala konventioner och handlingsprogram lägger grunden för de närmaste årens internationella samarbete och för Finlands agerande.

Genomslagskraften i Finlands agerande stärks genom att trygga tillräckliga utrikes- och säkerhetspolitiska resurser för ändamålet och genom att säkerställa att beskickningsnätet är täckande, inbegripet de konsulära tjänster som är centrala i krissituationer.

4.1 Främjat utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete

4.1.1 Vi stärker Europeiska unionens funktionsförmåga och enighet

När det gäller yttre förbindelser är Europeiska unionen Finlands viktigaste referensram, kanal för påverkan och säkerhetsgemenskap. Genom att stärka EU:s yttre funktionsförmåga, enighet och globala ledarskap stärker Finland också sin egen säkerhet.

EU ska vara en inflytelserik utrikes-, säkerhets- och försvarspolitisk aktör som främjar fred, demokrati och mänskliga rättigheter och som producerar säkerhet och socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar välfärd. EU måste visa globalt ledarskap när det gäller att försvara det regelbaserade internationella systemet, bekämpa klimatförändringen och främja de mänskliga rättigheterna.

För att stärka EU:s globala ställning och inflytande krävs det ett mer strategiskt grepp och större enighet, konsekvens i EU:s interna och externa politik, effektivare beslutsfattande och bättre handlingskraft. Genom att i högre grad tillämpa beslut med kvalificerad majoritet och konstruktiv avhållsamhet kan EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik bli effektivare, snabbare och trovärdigare. Med tanke på EU:s handlingskraft är det viktigt att de gemensamma riktlinjerna följs. Den interna enigheten kan förbättras genom att respektera de gemensamma värdena, däribland rättsstatsprincipen. Det är viktigt att medlemsstaterna hålls enade i EU:s förhandlingar med Storbritannien.

Finland anser det viktigt att stärka EU:s globala roll och att mer målmedvetet främja europeiska intressen och värden, och stöder i detta sammanhang kommissionens geopolitiska strategi. En förutsättning för ett EU med större global genomslagskraft är ett smidigt samarbete mellan institutionerna och medlemsstaterna. EU:s höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska ha ett starkt mandat att främja EU:s utrikespolitiska mål. Målen kan också främjas genom att den höga representantens uppgifter från fall till fall delegeras till medlemsstaternas utrikesministrar. I konkurrenskonstellationen mellan stormakterna måste EU effektivt kunna forma sina egna ståndpunkter utifrån sina mål och vid behov skydda sina intressen och sina medlemsländer mot yttre tryck. Detta kräver åtgärder av EU som bidrar till att trygga EU:s egen kompetens och konkurrenskraft i den internationella konkurrensen på ett sätt som minskar skadliga beroendeförhållanden.

Finland vill stärka och utveckla EU:s gemensamma utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. EU måste kunna bära ansvar för sin egen säkerhet och för säkerheten i närområdena. När EU:s försvarssamarbete utvecklas är det väsentligt att medlemsstaterna uppfyller sina åtaganden för det permanenta strukturella samarbetet och att därmed sammanhängande samarbetsprojekt ger konkret mervärde. EU:s gemensamma finansiering inom säkerhet och försvar måste främja den europeiska försvarsindustrins utveckling och förmågeutvecklingen hos medlemsstaterna, militär rörlighet och stärkt fred och säkerhet i partnerländerna. Finland understöder EU:s strategiska process för utvärdering och styrning inom säkerhet och försvar. Det är viktigt att utveckla säkerhets- och försvarssamarbetet och en gemensam strategisk kultur mellan de europeiska länderna. EU erbjuder en ram för detta samarbete som i första hand bör utnyttjas, men samarbetet kan också ske utanför EU:s strukturer i olika ländergrupper, på ett sätt som stärker säkerheten i Europa, utan att skapa skiljelinjer inom Europa.

Samarbetet mellan EU och Nato ska vara nyttigt för bägge parter och kompletterande till karaktären. Utvecklandet av EU:s säkerhets- och försvarssamarbete gagnar också Nato i och med att den europeiska säkerheten och de europeiska förmågorna stärks. Särskilt nyttigt är samarbetet i hybrid- och cyberfrågor, i frågor som anknyter till digitalisering och disruptiva teknologier, såsom artificiell intelligens, samt i främjandet av militär rörlighet.

EU bör fortsätta en trovärdig utvidgningspolitik grundad på klara kriterier. Genom utvidgnings- och grannskapspolitiken främjas fred, välfärd, stabilitet och säkerhet i Europa och dess närområden.

Europeiska unionens solidaritetsklausul (artikel 222 i FEUF) och klausul om ömsesidigt bistånd (artikel 42.7 i EUF) stärker unionen som säkerhetsgemenskap och ökar solidariteten mellan medlemsstaterna. En förutsättning för att solidaritetsklausulen ska kunna tillämpas är att en medlemsstat utsätts för en terroristattack eller en storolycka som orsakats av människan eller naturen. Klausulen om ömsesidigt bistånd är avsedd att tillämpas när en medlemsstat utsätts för ett väpnat angrepp på sitt territorium. Diskussionen inom EU och mellan medlemsstaterna om tillämpningen och genomförandet av klausulen om ömsesidigt bistånd och solidaritetsklausulen går vidare. Klausulernas flexibla karaktär bör bevaras, vilket gör det möjligt att ta dem i bruk till exempel för att svara på allvarlig hybridpåverkan.

Solidariteten har en stark säkerhetspolitisk betydelse för Finland och Finland bär ansvar för säkerheten i Europa tillsammans med de andra EU-länderna. Solidariteten innebär att Finland får bistånd på begäran och att Finland vid behov lämnar bistånd till en annan medlemsstat eller till Europeiska unionen. Bistånd begärs och lämnas baserat på nationella beslut. Finlands beredskap att lämna och begära internationellt militärt eller annat bistånd har förtydligats genom lagstiftning, och utvecklandet av den praktiska beredskapen att ta emot bistånd fortsätter.

EU bör öka den gemensamma beredskapen och försörjningsberedskapen inför omfattande krissituationer såsom coronaviruspandemin. Dessutom måste de områden identifieras där det vid framtida kriser utöver de nationella lösningarna är möjligt att agera samordnat. Det måste säkerställas att initiativ inom försvarssamarbetet framskrider också i undantagsförhållanden.

Att stärka EU som en beredskaps- och säkerhetsgemenskap främjar också målen för den nationella försörjningsberedskapen. En störningsfri inre EU-marknad samt en öppen och regelbaserad handelspolitik gör försörjningsberedskapen inom EU och nationellt möjlig. Kriställigheten på den inre marknaden bör stärkas så att gränsöverskridande leverans-, distributions- och värdekedjor fungerar smidigt.

Övergripande riktlinjer för Finlands EU-politik dras upp i den EU-politiska redogörelsen.

4.1.2 Vi betonar vårt speciella förhållande till Sverige och det nordiska samarbetet

Samarbetet med Sverige fortsätter utan på förhand ställda restriktioner. Ett omfattande nordiskt samarbete är allt viktigare i en instabil internationell omvärld.

Sverige är Finlands viktigaste bilaterala partner. Finland och Sverige som inte hör till någon militär allians delar en gemensam bedömning av säkerhetsmiljöns utveckling, vilket skapar en stark grund för samarbetet. Finland fortsätter att fördjupa det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet och försvarssamarbetet med Sverige utan på förhand ställda restriktioner. Samarbetet med Sverige syftar till att stärka säkerheten i Östersjöregionen samt Finlands och Sveriges försvar. I samarbetet mellan Finland och Sverige skapas förutsättningar för att agera tillsammans i alla situationer utifrån beslut som fattas från fall till fall. Genom gemensamma åtgärder höjs tröskeln för incidenter och angrepp.

Försvarssamarbetet mellan Finland och Sverige täcker i tider av fred, kris och krig. Samarbetsområdena omfattar bland annat lägesbilden, gemensamt utnyttjande av logistik och infrastruktur, värdlandsarrangemang (Host Nation Support) och samarbete för stärkt övervakning och trygghet av den territoriella integriteten. Samarbetet syftar till att skapa förutsättningar för finländsk och svensk samverkan och gemensamma insatser under alla förhållanden.

Det redan intensiva nordiska samarbetet utvecklas utifrån gemensamma värden och intressen och en samsyn på den samhälleliga utvecklingen. Det centrala är att öka säkerheten och stabiliteten i våra närområden i Nordeuropa, på Östersjön och i den arktiska regionen. Det nordiska försvarssamarbetet (Nordic Defence Cooperation, Nordefco) utvecklas bland annat inom områden som lägesbildssamarbete, militär rörlighet samt utbildnings- och övningsverksamhet. Enligt Nordefco-visionen ska samarbetet stärkas med hänsyn till såväl fredstid som kris- och konfliktsituationer. Med Norge utökas samarbetet både bilateralt och tillsammans med Sverige.

Tillsammans med de nordiska länderna söker man strategier för att stärka det regelbaserade internationella systemet. Tillsammans främjar vi en hållbar utveckling och söker lösningar på centrala globala utmaningar, såsom stävande av klimatförändringen och anpassningen till den samt frågor som gäller den tekniska utvecklingen. De nordiska länderna kan inom klimatpolitiken fungera som globalt exempel, och det täta samarbetet bland annat i klimat- och miljöfrågor främjar tillträdet till den internationella marknaden för sådana nordiska företag som erbjuder ny teknik. Samarbetet kring försörjningsberedskapen intensifieras. Den internationella genomslagskraften ökas genom gemensamma framträdanden, gemensamma initiativ och evenemang samt i internationella frågor genom nära samarbete på alla nivåer i olika forum. De nordiska länderna ska vara världens bäst integrerade region.

De nordiska länderna främjar säkerheten i Östersjöområdet också tillsammans med de baltiska länderna. Sammansättningar med både de nordiska och de baltiska länderna för en dialog om aktuella internationella frågor och samordnar synpunkter i internationella forum. De gemensamma säkerhetsutmaningarna understryker sammansättningens betydelse. Finland fortsätter sitt nära bilaterala samarbete med Estland, Lettland och Litauen. Också EU:s Östersjöstrategi är en central ram för Finland i det regionala Östersjöarbetet.

4.1.3 Vi utvecklar Nato-partnerskapet

Nato är en central aktör i att främja den transatlantiska och europeiska säkerheten och stabiliteten. Finland utvecklar partnerskapssamarbetet med Nato utifrån sina egna utgångspunkter.

Natos fokusering på det gemensamma försvarets kärnuppgift har också påverkat utvecklingen av partnerskapssamarbetet. I den förändrade säkerhetsomgivningen har Nordeuropas strategiska betydelse ökat, och därmed har Nato öppnat nya samarbetsmöjligheter för Finland och Sverige. Samarbetet mellan Finland och Nato har fördjupats.

För att stärka sin egen försvarsförmåga använder Finland effektivt de partnerskapsinstrument och samarbetsprogram som Nato erbjuder och bedriver ett omfattande, pragmatiskt och ömsesidigt nyttigt partnerskapssamarbete med Nato. Det är viktigt att vid behov kunna samarbeta flexibelt med beaktande av partnerlandets kompetens, behov och målsättningar. Det är viktigt för Finland att kunna sammanträda och samarbeta till exempel i den så kallade 30+2-sammansättningen Finland, Sverige och Nato-länderna.

Genom att stärka den politiska dialogen främjar vi Finlands möjligheter att påverka sin säkerhetsomgivning, såsom Östersjöregionen. Samarbetet ökar förutsägbarheten och stabiliteten i regionen. Det är nödvändigt att fortsätta diskussionen om frågor som till exempel säkerhetsläget, vapenkontrollen, den tekniska utvecklingen, den civila beredskapen, stärkandet av samhällets kristållighet och hybridhot, liksom även om läget i Europas södra grannskap. Det ligger i Finlands intresse att föra en dialog med Nato också om säkerheten i det nordliga området och om att hålla det utanför spänningarna.

I det praktiska samarbetet ligger huvudtyngden på att utveckla en gemensam lägesmedvetenhet och lägesuppfattning i Östersjöregionen mellan Finland, Sverige och Nato-länderna. Andra prioriterade områden är förmågeutveckling, fortsatt samarbete i krishantering samt övningsverksamhet där man deltar regelbundet och mångsidigt. Deltagandet i Natos krävande övningar och krishantering utvecklar Finlands egna förmågor och vår förmåga att samverka med våra partner. Deltagandet sker på separat beslut av republikens president och statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskott. Deltagande

i krishantering främjar också Finlands bredare mål om att öka den internationella säkerheten och stabiliteten. Samarbetet intensifieras fortsatt i frågor som gäller civil beredskap och försörjningsberedskap, motverkande av hybridhot och cyberförsvar samt vapenkontroll. I samarbetet beaktas det att partnerskapssamarbetet inte inbegriper några säkerhetsgarantier eller skyldigheter enligt artikel 5 och att Finland deltar i Natos artikel 5-övningar endast i egenskap av partnerland. Finland främjar samarbetet mellan EU och Nato som stärker säkerheten i Europa samt det transatlantiska samarbetet också i globala frågor, såsom stärkandet av hälsosäkerheten.

Till grunderna för Finlands utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik hör att upprätthålla en nationell rörelsefrihet samt valmöjligheter. Detta inbegriper en möjlighet att alliera sig militärt och ansöka om medlemskap i Nato. Beslut ses alltid över i realtid med beaktande av förändringarna i den internationella säkerhetsomgivningen. Genom den kompatibilitet som uppnås via samarbetet säkerställs att det inte uppstår några praktiska hinder för en eventuell anslutning.

4.1.4 Vi vårdar våra bilaterala relationer

I Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska verksamhetsmiljö ligger tonvikten på fungerande bilaterala relationer och partnerskap som utvecklas brett och övergripande.

Förenta staterna är ett viktigt och nära partnerland för Finland som vi bedriver ett omfattande utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete och försvarssamarbete med. De täta och omfattande bilaterala relationerna stärks på olika nivåer och genom ett omfattande samarbetsnätverk och en regelbunden högnivådialog. Utöver de bilaterala frågorna diskuteras också frågor mellan EU och Förenta staterna, aktuella internationella frågor, hybridhot och frågor som gäller Europas säkerhet, såsom läget i Östersjön och den arktiska regionen. Inom det handelsekonomiska samarbetet söker man nya möjligheter, och partner också på delstatsnivå. Finland fortsätter försvarssamarbetet, däribland försvarsmaterielsamarbetet, med Förenta staterna för att stärka det nationella försvaret och förmågan att samverka samt för att trygga den militära försörjningsberedskapen.

Förenta staternas engagemang i Europa, både genom bilaterala arrangemang och genom Nato, är viktigt för den europeiska säkerheten och även för Finland. Det transatlantiska samarbetet är ett viktigt element också i det nordiska säkerhets- och försvarssamarbetet. För Finland är det viktigt att Förenta staterna förbinder sig till samarbete inom det regelbaserade internationella systemet och iakttar systemets principer. Förenta staterna har en central roll i den internationella krishantering och i arbetet mot terrorism, och Finland fortsätter det konkreta samarbetet också i dessa frågor med Förenta staterna. Finland bidrar till ett fortsatt nära partnerskap mellan EU och Förenta staterna. Upprätthållandet av den transatlantiska relationen förutsätter ömsesidig aktivitet mellan Finland och EU, å ena

sidan, och Förenta staterna, å andra sidan. Det är viktigt att bevara den gemensamma värdegrund som bygger på demokrati, mänskliga rättigheter och respekt för rättsstatsprincipen. Gemensamma intressen och en gemensam historisk värdegrund stöder ett nära samarbete.

Finland upprätthåller fungerande och nära relationer med **Ryssland** inom områden som är centrala för Finland och för Europeiska unionen. Finland samarbetar och för dialog med Ryssland om bilaterala frågor, det internationella läget och säkerheten, globala utmaningar såsom klimat- och miljöfrågor och frågor kring Östersjön och den arktiska regionen samt främjar de ekonomiska relationerna mellan länderna. Det är viktigt för Finland att Ryssland är stabilt och att de mänskliga rättigheterna tillgodoses, och dialogen i människorättsfrågor fortgår. Direkta medborgarkontakter är en viktig del av relationerna mellan Finland och Ryssland. Detta får stöd av ett fungerande samarbete bland annat inom trafik, turism och kultur.

För Finland är det viktigt att EU är enat i frågor som gäller Ryssland. Som svar på Rysslands olagliga annektering av Krim genomför Finland EU:s gemensamma politik för icke-erkännande av annektering och verkställer sanktioner mot Ryssland. Minskavtalen, som syftar till att lösa konflikten i östra Ukraina, ska verkställas fullt ut för att relationerna mellan EU och Ryssland ska utvärderas på nytt och också de ekonomiska sanktionerna mot Ryssland hävas.

Genom politiken för den nordliga dimensionen och det gränsöverskridande samarbetet mellan EU och Ryssland fortsätter det praktiska samarbetet med Ryssland. Politiken för den nordliga dimensionen och underliggande partnerskap skapar möjligheter för konstruktivt regionalt samarbete som gagnar medborgarna och för stöd till det civila samhällets och allmänhetens direkta kontakter. Miljöpartnerskapet möjliggör samarbete i fråga om skydd av vattendrag, kärnsäkerhet, miljöteknik och motverkande av klimatförändringen. Transport- och logistikpartnerskapet erbjuder gränsöverskridande lösningar för logistik och digitalisering. I social- och hälsovårdspartnerskapet förebyggs bland annat spridningen av smittsamma sjukdomar. I kulturpartnerskapet främjas projekt inom de kreativa branscherna samt kontakterna mellan olika kulturaktörer i regionerna.

För Finland är det av vikt hur Ryssland positionerar sig i förhållande till Förenta staterna och till Kina. Finland måste kunna bedöma Rysslands inre utveckling och utrikes- och säkerhetspolitiska agerande noggrant. Det kräver att en stark Rysslandskänedom upprätthålls.

Finland är medvetet om **Kinas** målmedvetna strävan att stärka sin globala ställning. I frågor som gäller Kina ska den nationella samordningen och lägesbilden stärkas. Finland för dialog med Kina om bilaterala och internationella frågor, såsom stävjande av

klimatförändringen, där Kina har en viktig roll. De ekonomiska möjligheterna skärskådas brett. Ansträngningarna för att stärka Kinas engagemang för det gemensamt antagna regelbaserade internationella systemet fortgår. Finland är orolig över att människorättssituationen i Kina har försämrats och mediernas frihet minskat på grund av den inre utvecklingen i landet. Finland ska uppmärksamma detta i sin dialog med Kina på nationell nivå och på EU-nivå.

Det är viktigt för Finland att EU:s politik gentemot Kina är enhetlig och konsekvent. För EU och för Finland är Kina samtidigt en samarbetspartner, en ekonomisk konkurrent och en utmaning på systemnivå. Finland stärker samarbetet och informationsutbytet i frågor som gäller Kina.

Storbritannien är en nära partner med vilken Finland som medlem av EU bygger upp en ny relation. I det framtida förhållandet söker Finland i första hand lösningar på EU-nivå. Finland anser det framöver vara viktigt med ett så nära samarbete som möjligt mellan EU och Storbritannien inom utrikes- och säkerhetspolitiken och inom försvaret. Vid sidan av lösningen på EU-nivå stärks de bilaterala relationerna och det handelsekonomiska samarbetet.

Finland breddar och fördjupar det politiska och ekonomiska samarbetet med länderna och med regionala organisationer i **Afrika** och bygger partnerskap som baserar sig på jämlikhet och gemensamma intressen. Finland utnyttjar sitt goda och pålitliga rykte som partner i egenskap av föregångare inom teknisk utveckling, utbildning och kvinnors och flickors rättigheter. Finland deltar i krishanteringsarbetet och agerar också för att stärka säkerhetssektorerna i länderna i regionen. Afrika består som geografisk tyngdpunkt i det finländska utvecklingssamarbetet och målet är att stärka en hållbar utveckling på kontinenten.

Finland stöder starkt att det utarbetas ett övergripande EU-partnerskap med de afrikanska länderna och Afrikanska unionen. Förhållandet mellan EU och de afrikanska länderna ska utvecklas så att det allt starkare grundar sig på politisk dialog, ömsesidighet och handel. EU har verktyg som stöder utveckling och säkerhet och de ska utnyttjas både omfattande och effektivt. EU är den viktigaste stöttepelaren i den regionala integrationen i Afrika och de afrikanska länderna är naturliga partner för EU och Finland när det gäller att försvara det regelbaserade internationella systemet. I samarbetet betonas stävandet av klimatförändringen och åtgärdandet av dess följder, migrationsfrågorna samt uppnåendet av målen för Agenda 2030. All verksamhet måste bidra till en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar förändring.

Finland preciserar sina övergripande mål för Afrika i en separat Afrikastrategi.

Indien genomgår en kraftig utvecklingsfas och dess globala tyngd fortsätter växa. Finland främjar samarbete och dialog inom tematiska områden som är viktiga för båda länderna, såsom miljö- och klimatfrågor, ekonomiskt samarbete, forskning och teknologi samt stöd- jande av det regelbaserade internationella systemet. Människorättsfrågor ska uppmärk- sammas i dialogen.

Finland effektiviserar utvecklandet av partnerskap med länderna i **Sydostasien**, vars stra- tegiska betydelse för EU och Finland ökar i en miljö som präglas av konkurrens mellan stormakterna. I länderna i **Latinamerika** finner man en gemensam värdegrund i multila- terala frågor. Med länderna i båda regionerna utvecklas samarbetet i handelsekonomiska frågor, regionala frågor och i att svara på globala utmaningar som klimatförändringen.

4.1.5 Vi ökar vår säkerhet med stark kristållighet

Betydelsen av samhällets kristållighet för Finlands säkerhet accentueras i en snabbt förän- derlig omvärld. I stärkandet av kristålligheten är det viktigt att upprätthålla en stark natio- nell försvarsförmåga och inre säkerhet. Detta förstärks med utrikes- och säkerhetspolitiska medel.

Kristålligheten stärks genom att brett förbereda sig på komplexa hot som påverkar sam- hället välfärd och säkerhet, såsom ökad och mångsidigare hybridpåverkan, konsekvenser av klimatförändringen, katastrofer orsakade av människan eller naturen samt följderna av epidemier och pandemier. Beredskap, planering, övningar och verkställande genomförs gemensamt enligt principen om övergripande säkerhet, där samhällets vitala funktioner sköts i brett samarbete. Tryggandet av försörjningsberedskapen under alla förhållanden är en viktig del av kristålligheten, och den upprätthålls och utvecklas med beaktande av iden- tifierade utvecklingsbehov. I den militära försörjningsberedskapen betonas tryggandet av de viktigaste förmågornas operativa funktionsförmåga. Utvecklandet av beredskap för internationell räddningsverksamhet fortgår integrerat med EU och tillsammans med olika FN-organisationer. Utöver utvecklingen av cyberförsvaret framhävs i den förändrade om- världen ett behov av en omfattande utveckling av informationsförsvaret, alltså av att rätta till felaktiga uppgifter och säkerställa informationens integritet.

Hybridpåverkan har samband med den försämrade säkerhetssituationen i Europa. Det bör beaktas att den snabba tekniska utvecklingen och digitaliseringen även framöver skapar nya verktyg också för skadlig verksamhet. Finland är beredd på fortsatt hybridpåverkan och på att det kan bli nödvändigt att reagera på hybridåtgärder, såsom fientlig cyberverk- samhet, genom offentligt tillräknande, dvs. attribution. Dessutom bör man vara beredd på hybridpåverkan som sker under förevändning av bland annat migration, olika krissituatio- ner eller historiska tolkningar. Det får inte uppstå sådana inre skiljelinjer i samhället som en extern aktör kan dra nytta av. Analogt måste man se till att det inte uppstår skiljelinjer till följd av yttre påverkan. Beredskapen inför sektorsövergripande hybridhot kräver en ge- mensam lägesbild och att prognostiseringen utvecklas övergripande.

Genom utrikes- och säkerhetspolitiken stöds det nationella arbetet för att motverka hybridhot. Samarbetet på EU-nivå och internationellt skapar ofta ramar för Finlands agerande och bidrar till att forma en lägesbild, upptäcka och förstå hybridhot och skapa gemensam motståndskraft. Samarbetet stärker en säkerhetsökande enighet och reaktion på hybridåtgärder. Finland stöder i egenskap av värdland och medlem verksamheten vid Europeiska kompetenscentret för motverkande av hybridhot, beläget i Helsingfors, så att det kan ta fram nya koncept för sina medlemsländer, EU, Nato och samarbetet mellan dessa.

För att identifiera, förebygga och bekämpa olika former av internationell och i synnerhet allvarlig och organiserad brottslighet är det nödvändigt att information och bästa praxis delas mellan parterna och att man deltar i den internationella brottsbekämpningen. Den internationella terrorismen kräver åtgärder av Finland med tanke på den internationella säkerheten, stabiliteten och de spridningseffekter som konflikter orsakar och för att den internationella terrorismen utgör ett hot mot den nationella säkerheten och krishanteringen. Finland fortsätter det internationella samarbetet för att bekämpa våldsam extremism och våldsam radikalisering som en del av det nationella förebyggande arbetet.

Främmande staters eventuella strävanden att påverka eller etablera sig i objekt och tjänster som är kritiska med tanke på Finlands säkerhet följs noga och sådana försök till påverkan avväjrs. Dessutom ska det säkerställas att lagstiftningen om exportkontroll, uppföljning av företagsköp, nätsäkerhet och andra frågor som gäller den nationella säkerheten och försvaret är uppdaterad.

Den nya underrättelselagstiftningen ger bättre möjligheter att upptäcka hot som riktar sig mot den nationella säkerheten och försvaret. Finland upprätthåller förmågan att agera både självständigt och vid behov i samarbete med andra för att avvärja nationella säkerhetshot, öka säkerheten och förbättra samhällets kriställighet.

4.2 Starkt multilateralt samarbete

4.2.1 Vi stöttar det regelbaserade internationella systemet

Globala utmaningar kan lösas endast i ett regelbaserat internationellt system. Finland försvaret systemet och stärker det genom sin egen verksamhet, både bilateralt och som en del av EU.

Finland understryker det regelbaserade internationella systemets betydelse, respekten för systemets skyldigheter samt de mänskliga rättigheternas universalitet och bindande karaktär. Finland agerar på ett initiativtagande och konstruktivt sätt för att stärka det multilaterala samarbetet och tona ner de skiljelinjer som försvagar det. Finland deltar i

arrangemang som inrättats för att försvara det multilaterala systemet och handlingskonceptet, såsom i det initiativ om multiallianser som Frankrike och Tyskland har tagit och fått brett stöd för. För Finland är EU en central försvarsram för det multilaterala samarbetet som redan i sig och genom sin verksamhet stärker det regelbaserade internationella systemet.

Det är viktigt att vara medveten om hur stormakternas agerande och inbördes konkurrens och relationerna mellan dem påverkar det regelbaserade internationella systemet. Finland upprätthåller en konstruktiv dialog med stormakterna och andra aktörer i syfte att binda upp dem till det gemensamt antagna systemet och dess regler.

Man bör målmedvetet ingripa mot överträdelser av reglerna i det regelbaserade internationella systemet, såsom vid kränkningar av den territoriella integriteten. Eventuella behov av att reformera det regelbaserade internationella systemet bör granskas med tanke på effektivisering av verksamheten. För att stödja systemet görs ansatser för att söka nya partnerskap och öka samarbetet särskilt med länderna i Afrika, Asien och Latinamerika.

Finland ska stödja, stärka och utveckla folkrätten och det multilaterala fördragssystemet. Finland fortsätter arbetet mot straffrihet och stöder ett genomförande av straffrättsligt ansvar för de allra allvarligaste internationella brotten. Finland stöder också ett effektivt genomförande av skyldigheten att skydda för att förebygga de allra allvarligaste internationella brotten och deltar i det globala skyddsansvarsnätverkets verksamhet. Åtgärder och sanktioner mot terrorism ska vara förenliga med folkrätten och eventuella negativa konsekvenser för humanitär verksamhet ska undvikas.

Finland fortsätter sitt starka stöd till centrala folkrättsliga strukturer, såsom Internationella domstolen (ICJ) och Internationella brottmålsdomstolen (ICC). Viktiga arrangemang som kompletterar de internationella brottmålsdomstolarna är till exempel FN-mekanismen för de allra allvarligaste brotten i konflikten i Syrien (IIIM)¹ och utredningsteamet UNITAD², som stöder alla nationella myndigheter med att ställa Isis och personer som varit verk-samma där till svars för Isis brott i Irak.

1 International, Impartial and Independent Mechanism

2 United Nations Investigative Team to Promote Accountability for Crimes Committed by Da'esh/ISIL

4.2.2 Vi eftersträvar ett effektivare FN-system

Finland ger FN-systemet ett starkt stöd och strävar efter att stärka världsorganisationens ställning, effektivitet och funktionsförmåga.

Finland arbetar för reformsträvanden som syftar till att öka effektiviteten i FN:s verksamhet. Sådana åtgärder är bland annat att göra säkerhetsrådets arbete effektivare genom att begränsa användningen av vetorätten och att göra dess sammansättning mer representativ, särskilt avseende de afrikanska länderna. Effektiviteten kan också ökas genom att utveckla säkerhetsrådets och generalförsamlingens arbetsmetoder. I all FN-verksamhet ska de mänskliga rättigheternas betydelse beaktas. Finland stöder det arbete som FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter och rådet för mänskliga rättigheter gör och arbetar för fortsatt förnyelse och utveckling av rådets verksamhet. Det civila samhällets verksamhetsbetingelser i FN bör utökas.

EU kan vara en stark aktör i FN genom att agera mer enhetligt och genom att söka nya partnerskap. Genom det nordiska samarbetet inom FN-systemet främjas gemensamma nordiska värden och mål. Finland ökar säkerheten och stabiliteten och bär ansvar för den globala freden genom att upprätthålla och utveckla sin beredskap att delta i FN:s fredsbevarande uppdrag. Finland stöder FN:s konfliktförebyggande åtgärder och satsar särskilt på fredsmedling och fredsbygge.

Finland ska dra nytta av sin ställning som ett modelland för genomförandestrukturerna i Agenda 2030 och som föregångare inom teknologi. Ett ytterligare mål är att stärka FN-organisationernas verksamhetsförutsättningar i Finland. Strävan ska vara att öka antalet finländare i FN-systemet och andra centrala internationella organisationer.

Finlands kandidatur till FN:s säkerhetsråd för perioden 2029–2030 beaktas heltäckande i internationell verksamhet. I den nationella beredningen satsar man på ett omfattande och täckande engagemang på politisk nivå och på att trygga behövliga resurser i ett tillräckligt tidigt skede.

4.2.3 Vi försvarar öppen och rättvis handel

Finland försvarar en regelbaserad förvaltning av den globala ekonomin och ett multilateralt handelssystem och understöder genom EU:s gemensamma handelspolitik avvecklingen av handelshinder och bekämpningen av diskriminering.

Finland arbetar också framöver för att stärka det multilaterala handelssystemet och stöder här och i försvaret av öppen och rättvis handel en stark roll för EU. Strävandena att reformera WTO-systemet främjas och man söker mångsidigt försonliga lösningar. Finland betonar att ett fungerande WTO-system med tvistlösningsmekanismer är i alla

konventionsstaters intresse, också i de stora ekonomiernas intresse. Finland arbetar för att öka likabehandlingen av stater i det internationella handelssystemet. Finland beaktar i sin verksamhet också målen för Agenda 2030 och tar vid fördragsförhandlingar upp bland annat beaktande av de mänskliga rättigheterna, jämlikhet och miljökriterier. Utöver det multilaterala samarbetet är det viktigt att samarbetet vid behov kan främjas plurilateralt i mindre ländergrupper.

Finlands externa ekonomiska relationer är en viktig del av vår utrikes- och säkerhetspolitik. Handelspolitiken har samband med centrala globala frågor och via den kan man för sin del stödja utvecklingen och tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna. De externa ekonomiska relationerna stöder och statens exportfrämjande Team Finland-nätverk bistår finländska företags internationalisering, export och investeringar i syfte att öka välfärden i vårt land. Finländska företags kompetens ska lyftas fram mer systematiskt i FN och i andra centrala internationella organisationer. Uppföljningen av organisationernas upphandlingsprocesser ska effektiviseras.

Respekt för de mänskliga rättigheterna, stärkta arbetslivsrättigheter och beaktande av klimatmålen ingår i utvecklandet av en mer förutsägbar affärsmiljö. Finland bistår företagen med att identifiera människorätts- och miljökonsekvenserna av deras verksamhet och med iakttagandet av tillbörlig aktsamhetsplikt i enlighet med OECD:s anvisningar och FN:s vägledande principer för företagsverksamhet och mänskliga rättigheter.

4.2.4 Vi utnyttjar digitaliseringens möjligheter

Finland utnyttjar digitaliseringens möjligheter och minimerar riskerna den är förknippad med samt påverkar den internationella diskussionen om ny teknologi och digitalisering.

Möjligheterna med den tekniska utvecklingen, digitaliseringen, den artificiella intelligensen och andra disruptiva teknologier ska utnyttjas mångsidigt. Utvecklingen ger lösningar som kan svara på globala utmaningar, öka säkerheten och utvecklingen samt stödja tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna. Genom reglering på EU-nivå bör efter behov behövliga förfaranden och ansvar för transparensen i de tekniska systemen skapas och förmågan att bedöma de risker som teknologin medför stärkas.

I takt med samhällets digitalisering är det särskilt viktigt att säkerställa cybermiljöns säkerhet. Finlands mål är en öppen, fri och trygg cybermiljö där etiska frågor samt dataskydds- och yttrandefrihetsfrågor beaktas. Tillgängligheten till digitala tjänster, infrastrukturens användbarhet och informationens återställbarhet ska kunna tryggas under alla omständigheter. Detta mål främjas inom EU, genom intensivt internationellt samarbete och genom effektiv samordning. Samtidigt utvecklas den nationella och europeiska kompetensen. EU måste ytterligare utveckla sina åtgärder också för att svara på fientlig

cyberverksamhet. Detta inbegriper även sanktioner. Finland betonar vikten av att följa folkrätten samt ansvarsfullt uppträdande av stater också i cybermiljön. Dessutom bör man vara medveten om att marginalisering från den tekniska utvecklingen kan medföra säkerhetsrisker.

I takt med att den nya generationens kommunikationsnät, såsom 5G och efterföljande nätgenerationer, tas i bruk i större utsträckning är det viktigt att på ett förutseende sätt säkerställa nätens säkerhet och störningstålighet, däribland deras bärkraft i exceptionella situationer. EU bör tillägna sig en enhetlig strategi för cybersäkerheten i kommunikationsnäten och medlemsstaterna bör effektivt verkställa de åtgärder man gemensamt har kommit överens om i EU. Finland betonar i sina avgöranden betydelsen av förtroende och det gäller både leverantörer av anläggningar och deras bakgrundsaktörer. De nationella lösningarna ska stödja förtroendet för Finland som en internationell och samarbetsvillig partner. En lyckad politik kräver att man finner balans mellan säkerhetsaspekterna och den fria rörligheten för data, respektive rörlighetsstörande handelshinder.

4.2.5 Vi efterlyser vikten av arktiskt samarbete

I takt med att den arktiska regionens geopolitiska, miljömässiga och ekonomiska betydelse ökar vill Finland arbeta för stabilitet i regionen och för att spänningarna inte ska öka i Finlands arktiska närområden och i Nordatlanten.

Det är centralt att folkrätten och gemensamt överenskomna principer följs med tanke på stabiliteten i den arktiska regionen. Stabiliteten ökar också av ett hållbart ekonomiskt samarbete som stöder välfärden och av investeringar. Välfärden kan förbättras bland annat genom samarbete inom ramen för de olika partnerskapen i politiken för den nordliga dimensionen.

Det är viktigt att fördjupa förståelsen och lägesbilden för den säkerhetspolitiska helhet som utgörs av Nordatlanten, de nordliga havsområdena och Östersjöområdet. Centralt i sammanhanget är att öka det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet och försvarssamarbetet, liksom även informationsutbytet med nära partner, inom EU och med Nato. Säkerheten i de nordliga havsområdena kan förbättras genom ett tätare myndighets-samarbete mellan länderna i området. Också betydelsen av en frekvent nationell samordning accentueras.

Finland stöder ett stärkt Arktiskt råd. Arktiska ekonomiska rådets arbete främjas. All aktivitet i den arktiska regionen ska utgå från naturens bärkraft, skydd av klimatet och principerna för hållbar utveckling samt respekt för ursprungsfolkens rättigheter. Det måste säkerställas att regionens befolkning är delaktig i samarbete och beslut som gäller regionen.

Finland ska även framöver inta en central roll i att stärka EU:s arktiska politik. I EU måste man inse de arktiska frågornas betydelse för hela unionen, och EU måste för sin del stödja stabiliteten i den arktiska regionen. Finland anser det viktigt att EU:s arktiska politik uppdateras så att den motsvarar dagens behov.

Finland är en av de fem stater som är beslutsfattare både i frågor som gäller den arktiska och den antarktiska regionen. Detta ger Finland tillfälle att utnyttja sin sakkunskap, sitt kunnande och sin arktiska beskaffenhet. Finland kommer att precisera sina långsiktiga mål och resurser för den arktiska regionen i en politisk strategi för Arktis.

4.3 Globalt ansvar

4.3.1 Vi lägger tonvikten på de mänskliga rättigheterna som grund för utrikes- och säkerhetspolitiken

Finlands utrikes- och säkerhetspolitik utgår från ett rättighetsperspektiv. Finland är starkt engagerat i försvaret av de mänskliga rättigheterna och kandiderar till FN:s råd för mänskliga rättigheter för perioden 2022–2024 i syfte att främja de mänskliga rättigheterna.

Respekt för och främjande av de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatsprincipen utgör värdegrunden för Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska verksamhet. Finland främjar de mänskliga rättigheterna som medlem av EU, bilateralt och i multilaterala forum.

Finland utgår i sin verksamhet från människors likvärdighet i verkställandet såväl av medborgerliga och politiska rättigheter som av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Finland framhåller kvinnors och flickors rättigheter och stöder internationella insatser som syftar till att stärka jämställdheten mellan könen. Centrala mål är att öka kvinnors och flickors politiska och ekonomiska delaktighet samt att stärka deras roll i fredsprocesser och krishantering. Finland stöder FN-organisationer som främjar jämställdhet. Man måste vinnlägga sig om att tillgodose de mänskliga rättigheterna som ett element i en bättre internationell fred och säkerhet.

Tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna för personer och grupper som är i sårbar ställning och utsatta för diskriminering ska särskilt uppmärksammas. I dialog med olika aktörer lyfter vi fram vikten av genomförandet av människorättsförpliktelserna samt av yttrande-, åsikts- och mötesfriheten för ett stabilt och framgångsrikt samhälle. Om situationen kräver det har Finland beredskap att samverka med likasinnade länder, och som medlem av EU, så att akuta landsspecifika människorättsituationer blir behandlade på ett tillbörligt sätt. Det politiska och praktiska stödet till människorättsförsvare ska fortgå så att de tryggt kan fortsätta sin verksamhet.

Den tekniska utvecklingen tillhandahåller nya möjligheter att öka exempelvis jämlikheten. Samtidigt måste det säkerställas att utvecklingen inte undergräver demokratin, yttrandefriheten eller integritetsskyddet. Det är viktigt att beakta sambandet mellan klimatförändringen och de mänskliga rättigheterna och att fortsätta arbeta för att klimatförändringen ska utgöra ett minimum av hot mot de mänskliga rättigheterna. Rätten att delta och rätten till information och rättsskydd är centrala när man söker lösningar på globala utmaningar.

Genom de mänskliga rättigheterna stärker man fred, stabilitet och välfärd. Finland deltar i Europarådets politiska och förpliktande normativa arbete för att trygga rättsstaten, demokratin och de mänskliga rättigheterna i hela Europa. Lissabonfördraget förpliktar EU att ansluta sig till Europakonventionen. Finland arbetar för EU:s anslutning, vilket syftar till ett starkare skydd av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Arbetet för att EU och dess medlemsstater ska ansluta sig till Istanbulkonventionen om bekämpning av våld mot kvinnor fortgår. Arbetet för att stärka OSSE:s verksamhet för mänskliga rättigheter och demokrati fortgår likaledes.

De övergripande riktlinjerna för Finlands politik för de mänskliga rättigheterna ges i statsrådets redogörelse om de mänskliga rättigheterna.

4.3.2 Vi skapar säkerhet genom att stävja klimatförändringen

Finland blir klimatneutralt senast år 2035. Detta nationella mål visar ett starkt engagemang för globalt ansvarstagande när det gäller att stävja klimatförändringen och anpassning till den och är också ett föredöme för andra.

Finland arbetar för att stävja klimatförändringen och för anpassning till den inom alla sektorer av utrikes- och säkerhetspolitiken, handels- och utvecklingspolitiken medräknad. Finland och EU bör globalt främja ett effektivt genomförande av Parisavtalet och prissättning av koldioxidutsläpp.

Finland främjar i sina bilaterala relationer och i internationella forum en global övergång till klimatneutrala och klimattåliga samhällen och efterlyser åtgärder för att stävja klimatförändringen och för anpassning till den. Vetenskapens roll och det sektorsövergripande samarbetet accentueras när det gäller att på lång sikt svara på och anpassa sig till klimatförändringen och de konsekvenser den har för säkerheten. Finland beaktar de skadliga effekter klimatförändringen tillspestar, inte endast i frågor som rör miljön, utan också till exempel i resursfrågor och när det gäller människors näringar, levnadsförhållanden och hälsa. Finland framhäver bekämpningen av de globala och regionala miljökonsekvenserna av svart kol och polarområdenas och kolsänkornas betydelse i stävjandet av klimatförändringen och främjar en övergång till rena lösningar med förnybar eller annan utsläppsfri energi.

EU bör visa globalt ledarskap när det gäller stävjandet av klimatförändringen. Den långsiktiga klimatneutralitetsstrategin 2050, EU:s klimatlag och den europeiska gröna given ger en god plattform för detta. Finland stöder EU:s klimatdiplomati som syftar till att stora ekonomier ska sköta sin egen andel och att ansvaret för klimatåtgärderna ska fördelas jämnare. Finland deltar proaktivt i EU:s diskussion om sambandet mellan klimatförändringen och säkerheten och anser det viktigt att EU för diskussion om detta i FN samt med Nato och Afrikanska unionen. Stävjandet av klimatförändringen ingår också i EU:s nya försvarsgenda. Finland fortsätter det nordiska klimat- och energisamarbetet för att uppnå klimatneutralitet.

Finland strävar efter att bidra till att FN:s säkerhetsråd ska behandla detta ämnesområde och bereda den kunskapsbas som behövs om klimatförändringens risker för säkerheten. Miljöfrågorna och klimatförändringens betydelse bör beaktas också i säkerhets- och försvarssektorernas arbete och vid utvärderingen av krishanteringens behov och verksamhetsformer.

Målet med finansministrarnas globala klimatkoalition, inrättad av Finland och Chile, är att åstadkomma förändringar på systemnivå genom att i klimatarbetet utnyttja sådana instrument för den ekonomiska politiken som beskattning, budgetering, finansiering och offentlig upphandling. Koalitionens arbete ska fördjupas och medlemsunderlaget fortsatt utvidgas.

Många finländska lösningar inom industrin och inom jord- och skogsbruket fungerar som föredöme också för andra. Vi söker ekonomiska samarbetsmöjligheter inom sektorer som klimat, miljö och cirkulär ekonomi, där Finland har omfattande sakkunskap och teknisk kompetens.

4.3.3 Vi arbetar för en starkare global hälsosäkerhet

Genom utrikes- och säkerhetspolitiken stärks beredskapen att förebygga, bereda sig på och svara på både naturligt uppkommande och uppsåtligen spridda gränsöverskridande hot mot hälsan i världen och därmed också i Finland.

Bekämpningen av gränsöverskridande hot mot hälsan förutsätter ett effektivt internationellt samarbete för att förbättra pandemiberedskapen och kriståligheten. Genom att stödja särskilt länder med svagare beredskap att bemöta epidemier, pandemier och biologiska hot främjar Finland effektivt också sin egen säkerhet.

Finland verkar inom EU, Världshälsoorganisationen WHO, FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation och Världsorganisationen för djurhälsa för att bekämpa gränsöverskridande hälsorisker och stärka utvecklingsländernas kapaciteter. Finland främjar en stärkt roll för

FN och WHO och medverkar aktivt i internationella nätverk såsom det globala hälsosäkerhetsprogrammet (Global Health Security Agenda, GHSA). Det sektorsövergripande samarbetet och ett rättidigt utbyte av information och erfarenheter är viktigt.

Uppkomsten av epidemier och pandemier ska förebyggas genom att påverka ursprungsförhållandena, alltså bland annat de omständigheter där virus av animaliskt ursprung kan överföras till människor. Detta förutsätter insikt i sambandet mellan hälsan hos människor och djur respektive livsmiljön. Övervakningssystemen för tidig upptäckt av epidemier måste förbättras. Bekämpningen av läkemedelsresistens, såsom antibiotikaresistens, måste uppmärksammas, eftersom det har blivit en stor utmaning såväl i utvecklingsländerna som i de utvecklade länderna. För att bevara livsmiljöer och förhindra sjukdomsspridning är det nödvändigt att stärka stävandet av klimatförändringen och anknytande anpassningsåtgärder.

Starka hälsosystem, fungerande institutioner och samarbete mellan olika aktörer i samhället är sådana centrala delområden i beredskapen för hälsosäkerhet där Finland har expertis och kompetens på internationell nivå att erbjuda.

Hälsosäkerheten främjas också genom annat internationellt samarbete inom hälsosektorn samt inom vapenkontrollen genom åtgärder för att förhindra spridning av biologiska vapen och avvärja kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära hot (CBRN).

4.3.4 Vi främjar hållbar utveckling inom utrikes- och säkerhetspolitiken

Genom att i utrikes- och säkerhetspolitiken genomföra målen för hållbar utveckling lägger man sikten på att minska fattigdomen och ojämlikheten. Det ska ske genom att verkställa FN:s Agenda 2030 som syftar till hållbar utveckling och eliminering av fattigdom.

Finland ligger enligt flera internationella länderjämförelser i täten när det gäller att genomföra målen för hållbar utveckling. Detta är ett tecken på Finlands starka engagemang för genomförandet av Agenda 2030 och ger en stark grund för Finlands internationella verksamhet i dessa frågor. Finland bär globalt ansvar också för att stödja en hållbar utveckling i andra länder och regioner, och utnyttjar sitt föregångarskap och intresset för sitt koncept för hållbar utveckling till att stärka sin internationella ställning.

Utvecklingspolitiken ingår centralt i Finlands värdebaserade utrikes- och säkerhetspolitik som utgår från ett rättighetsperspektiv. Målet är att Agenda 2030 och klimatavtalet från Paris ska genomföras internationellt för att eliminera fattigdomen, minska ojämlikheten, stävja klimatförändringen och för anpassning till den. På det sättet kan man stärka tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna, öka stabiliteten och stärka den globala säkerheten. Finland uppmärksammar särskilt tillgodoseendet av rättigheterna för människor i

särskilt sårbar ställning och för minoriteter och deras delaktighet i beredningen av utvecklingspolitiken. Vid genomförandet ska dessa gruppers egen expertis tillgodogöras.

I utvecklingspolitiken verkställer vi målen för hållbar utveckling inom de prioriterade områden som bygger på Finlands värden och styrkor. Finland förbättrar kvinnors och flickors rättigheter och ställning, stärker välfärden i utvecklingsländer, inklusive arbetsplatser, utbildning och demokrati, samt främjar utvecklingsländernas klimattålighet. I all verksamhet beaktas jämställdhet mellan könen, jämlikhet, klimathållbarhet och utsläppsnål utveckling som genomgående mål. Genom multilateralt samarbete effektiviseras verkställandet av utvecklingspolitiken och dess genomslagskraft. Den geografiska tyngdpunkten i utvecklingspolitiken ligger på Afrika.

Finland har med stöd av sin egen starka utbildningskompetens en viktig roll i utvecklings-samarbetet och det internationella samarbetet för att lösa lärandekrisen. Detta kombinerat med utveckling av undervisningen och kvalitetsförbättring är ett viktigt kompetensområde i den finländska utvecklingspolitiken.

Finland är känt som en stark förespråkare för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Funktionshindrades rättigheter är en viktig prioritering i Finlands människorättspolitik och utvecklingspolitik samt en viktig beståndsdel i genomförandet av principen "ingen lämnas utanför" i handlingsprogrammet för hållbar utveckling.

Finland fortsätter påverka EU:s utvecklingspolitik kraftfullt, konsekvent och i enlighet med sina prioriterade områden. EU:s ställning som internationell aktör bör stärkas genom att bättre beakta utvecklingspolitiken i externa EU-åtgärder och genom att effektivisera samordningen av utvecklingspolitiken mellan medlemsstaterna.

De utvecklingspolitiska riktlinjerna som sträcker sig över valperioderna preciseras i en separat redogörelse.

4.3.5 Vi reagerar övergripande på migrationen

Finland betonar vikten av att påverka de bakomliggande orsakerna till migrationen för att minska den migration som beror på tvingande orsaker och betonar det globala ansvaret bland annat vid flyktingkriser.

Vi påverkar de bakomliggande orsakerna till migrationen på många olika sätt. Konfliktförebyggande, krishantering, utvecklingspolitik, klimatpolitik och handelsekonomiskt samarbete är instrument inom utrikes- och säkerhetspolitiken som mångsidigt och övergripande kan användas för att påverka de bakomliggande orsakerna till migrationen och för att stödja regional stabilitet och utveckling i syfte att minska den migration som beror på

tvingande orsaker. Vid skötseln av migrationsfrågor ska folkrätten iakttas och tillgodoseendet av de grundläggande och de mänskliga rättigheterna tryggas.

För att minska den oreglerade och oförutsedda migrationen och påverka de bakomliggande orsakerna bör EU:s instrument för yttre förbindelser utnyttjas. EU bör upprätta övergripande partnerskap och föra dialog om migrationsfrågor med ursprungs- och transitländerna. Dessutom måste det tas fram möjligheter till laglig invandring.

Finland anser att genomförandet av FN:s globala pakt för migration är viktigt. Ansvar för flyktingkriser måste fördelas globalt. Det är viktigt att stödja flyktingarnas värdländer och att påverka orsakerna till flyktingskap. Flyktingar bör inte användas som instrument för politisk påverkan eller för destabilisering.

Klimatförändringens konsekvenser för migrationen bör beaktas på ett övergripande sätt i EU och i internationella forum. Finland är en lösningsorienterad och ansvarsfull aktör som bland annat i utvecklingspolitiken beaktar vikten av att stävja klimatförändringen och av anpassning till den samt andra faktorer som orsakar migration. I vid bemärkelse påverkar allt utvecklingssamarbete som Finland bedriver också de bakomliggande orsakerna till migrationen. Även humanitärt bistånd kan indirekt öka stabiliteten i länderna och regionerna och därigenom minska migrationen. Biståndet är alltid behovsbaserat.

4.4 Fredsbygge

4.4.1 Vi stärker vår kompetens för fredsmedling

Finland främjar fred och stabilitet genom konfliktförebyggande, fredsmedling och fredsbygge. I detta arbete utnyttjar Finland hela sin fredsmedlingskapacitet som fortsatt ska stärkas.

Finland bär ansvar för internationell fred och stabilitet också genom konfliktförebyggande, fredsmedling och fredsbygge. Målet är att främja hållbar fred och stabil samhällig utveckling på olika håll i världen. Genom långsiktigt arbete utvecklas den nationella fredsmedlingskompetensen och utrikesförvaltningens kapacitet för konfliktförebyggande och konfliktlösning.

Det internationella intresset för Finlands kompetens tillgodoses genom att erbjuda experis eller goda tjänster, såsom att skapa förutsättningar för förtrolig dialog i syfte att lösa utdragna konflikter. Finlands goda internationella rykte, erfarenhet av fredsmedling och vattenfrågor erbjuder till exempel en möjlighet att kombinera fredsmedling, diplomati och gränsvattensamarbete för att lösa internationella vattenkonflikter.

Utrikesministeriet har inrättat ett center för fredsmedling som ska stärka den nationella fredsmedlingskompetensen och kapaciteten. Den vägen ska utrikesministeriets egen verksamhet samordnas och systematiseras och också samarbetet med andra aktörer samordnas. På det här sättet utnyttjar vi allt effektivare vår omfattande fredsmedlingskompetens.

Finland har som mål att stärka betydelsen av konfliktförebyggande och fredsmedling också i internationella organisationer som FN, OSSE och Afrikanska unionen. Finland främjar EU:s övergripande roll i fredsmedling och konfliktförebyggande. Samarbete med traditionella och exempelvis religiösa aktörer i det civila samhället stöder Finlands verksamhet. Nätverkande och partnerskap med centrala aktörer ska stärkas nationellt och internationellt.

Fredsbygge, humanitärt bistånd och utvecklingsamarbete ska samordnas mera heltäckande. Så kan man bemöta konflikter på ett effektivt och hållbart sätt.

I Finlands verksamhet betonas rättighetsperspektivet, inklusiviteten och jämställdheten mellan könen. I enlighet med FN:s säkerhetsråds resolution om kvinnor, fred och säkerhet (1325) fortsätter Finland sitt arbete för att stärka kvinnors roll i fredsprocesser och beslutsfattande forum på hög nivå. Finlands nationella nätverk för kvinnliga fredsmedlare verkar, liksom det motsvarande nordiska nätverket, för att främja detta mål. Finland strävar efter att öka de ungas delaktighet i förebyggande och lösande av konflikter och i postkonfliktsituationer i enlighet med FN:s säkerhetsråds resolution om unga, fred och säkerhet (2250) och utarbetar ett nationellt handlingsprogram för genomförandet av resolutionen.

4.4.2 Vi skapar stabilitet och bär ansvar genom krishantering

Finland skapar säkerhet och bär ansvar för upprätthållandet av internationell fred och säkerhet genom att delta i internationella krishanteringsuppdrag.

Krishantering är ett centralt instrument inom utrikes- och säkerhetspolitiken för att stödja konfliktlösning, stabilisering efter konflikter och uppbyggande av säkra samhällen. Utgångspunkten är att stärka säkerheten och stabiliteten i konfliktområdet samt att skydda civilbefolkningen. Genom att delta i krishanteringsinsatser främjar vi demokrati, god förvaltning och mänskliga rättigheter, däribland kvinnors och barns rättigheter och förebyggande av sexuellt våld i konflikter. Krishanteringen skapar säkerhet i vidare bemärkelse än endast i målländerna, och genom att delta bär vi ansvar för internationell fred och säkerhet. De senaste åren har allt tydligare visat att instabiliteten i Afrika och Mellanöstern allt mer direkt påverkar säkerheten i Europa och Finland. Finlands deltagande i internationell krishantering förbättrar följaktligen också finländarnas säkerhet.

Finland upprätthåller och utvecklar sin beredskap att delta i internationella uppdrag inom civil och militär krishantering tillsammans med andra internationella aktörer. Deltagande i militär krishantering utvecklar i många insatser finska försvarsmaktens förmågor, beredskap och kompatibilitet. Finland stärker sitt deltagande i internationell militär krishantering i FN-insatser. Deltagandet behöver bli större både i militär och i civil krishantering på ett sätt som ökar vår verkningsfullhet och stärker vår roll som ansvarig internationell aktör i ett läge där behovet av internationell krishantering och Finlands krishanteringskompetens är stort. Strävan är att öka deltagandet i krishantering särskilt i Afrika. Inom den civila krishanteringen höjs det årliga deltagandet till minst 150 sakkunniga. Målet är att säkerställa kvinnors deltagande samt människorättskompetensen i den civila krishanteringen i Finland.

Inom krishanteringen håller sig Finland till ett övergripande förhållningssätt där man beaktar konflikters olika utvecklingsfaser samt samverkan mellan olika instrument och politikråden. Krishanteringen, fredsmedlingen och återuppbyggnaden ska bilda en konsekvent helhet. Det är viktigt att identifiera mälländernas behov så att stödet på den grunden kan riktas exempelvis till att stärka rättsstatsutvecklingen eller säkerhetsmyndigheternas kapacitet. Stärkandet av stabiliteten och av myndigheternas funktionsförmåga inom säkerhetssektorn syftar också till att förebygga terrorism och internationell brottslighet.

Finland fungerar som föregångare i utvecklingen av civil krishantering. I EU baserar sig arbetet på en pakt för civil krishantering, det vill säga ett åtagande genom vilket samarbetet mellan förmågor, snabbinsatser och EU-aktörer ska utvecklas.

En målinriktad och effektiv tillämpning av den övergripande krishanteringspolitiken ska fastställas i de riktlinjer för krishanteringsmålen som sträcker sig över flera regeringsperioder.

4.4.3 Vi bygger förutsägbarhet genom vapenkontroll och nedrustning

Finland verkar för ett starkt fördragssystem för vapenkontroll och nedrustning, för tryggade verksamhetsförutsättningar för fördragsorganisationerna och för ökad säkerhet.

Finland betonar iakttagande av vapenkontrollfördragen och åtgärder som ökar förtroendet särskilt i Finlands närområden. Fördragssystemet bör förnyas på nuvarande basis och genom att vid behov komplettera de befintliga fördragen. De viktigaste metoderna för att stärka systemet är att stödja verkställandet av fördragen, trygga fördragsorganisationernas verksamhetsförutsättningar och reagera på fördragsöverträdelser. Finland främjar dessa mål politiskt och genom praktiska stödprojekt nationellt, tillsammans med sina partner och inom EU.

Finland agerar för att förebygga spridning av massförstörelsevapen. Finland medverkar i initiativ som ska påskynda kärnvapenedrustning som ett element i verkställandet av fördraget om ickespridning av kärnvapen. Finland deltar i dialogen om konventionen mot kärnvapen och följer hur ikraftsättandet framskrider. Finland erbjuder sin omfattande nationella kompetens för att förhindra spridning av kärnvapen och kemiska och biologiska vapen, främja kärnsäkerheten och avvärja kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära hot. Med hjälp av expertisen inom Strålsäkerhetscentralen och Verifikationsinstitutet för konventionen mot kemiska vapen (VERIFIN) stöder Finland genomförandet och verifieringen av konventionerna runt om i världen.

Finland främjar en global reglering av autonoma vapensystem och följer i det sammanhanget noga hur artificiell intelligens utnyttjas inom vapenteknologin. Den internationella regleringen måste hålla jämna steg med den tekniska utvecklingen. Det behövs gemensamt överenskomna spelregler som också de stater som utvecklar den här tekniken förbinder sig till. Reglerna enligt folkrätten ska iakttas i alla situationer, även när det gäller utveckling och användning av ny vapenteknik. Det ska inte heller framöver tas fram helt autonoma vapensystem som står helt utanför människans kontroll.

Finland fortsätter sitt arbete för att effektivisera verkställandet av vapenhandelsfördraget och för att bredda fördragets medlemsunderlag. Vapenhandelsfördraget är ett centralt instrument för att öka transparensen i den internationella vapenhandeln och för att bekämpa olaglig vapenhandel. Finland främjar genomförandet av fördraget också genom praktiska stödprojekt.

Finland iakttar internationella åtaganden i fråga om export av försvarsmateriel. Ansvarsfull exportkontroll baserar sig på omsorgsfull prövning från fall till fall. Finland exporterar inte försvarsmateriel till krigförande länder eller till länder som trampar på de mänskliga rättigheterna.

Genom att bekämpa olaglig spridning av handeldvapen och stödja humanitär minröjning främjar Finland stabiliseringen av samhällen och en hållbar utveckling i sina partnerländer, bland annat i Afrika och i Mellanöstern.